

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า

The Art of Patchwork and Embroidery : Development
and Creativity for Clothing

อ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์
มาลา ฤทธิ์น่ม

สาขาวิชาสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

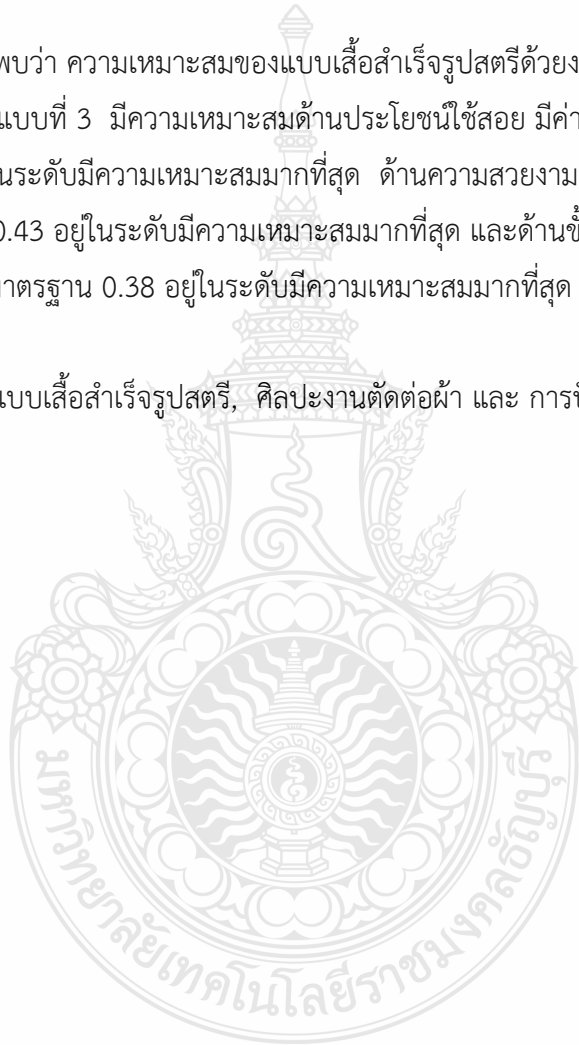
พ.ศ. 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย : สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่ง ลวดลาย เพื่อนำมาออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี จำนวน 3 รูปแบบ ให้มีความเหมาะสมด้านประโยชน์ ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปัก ตกแต่งลวดลาย รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย มีค่าเฉลี่ย 4.851 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.67 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.73 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด และด้านขั้นตอนการผลิต มีค่าเฉลี่ย 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ การออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี, ศิลปะงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลาย

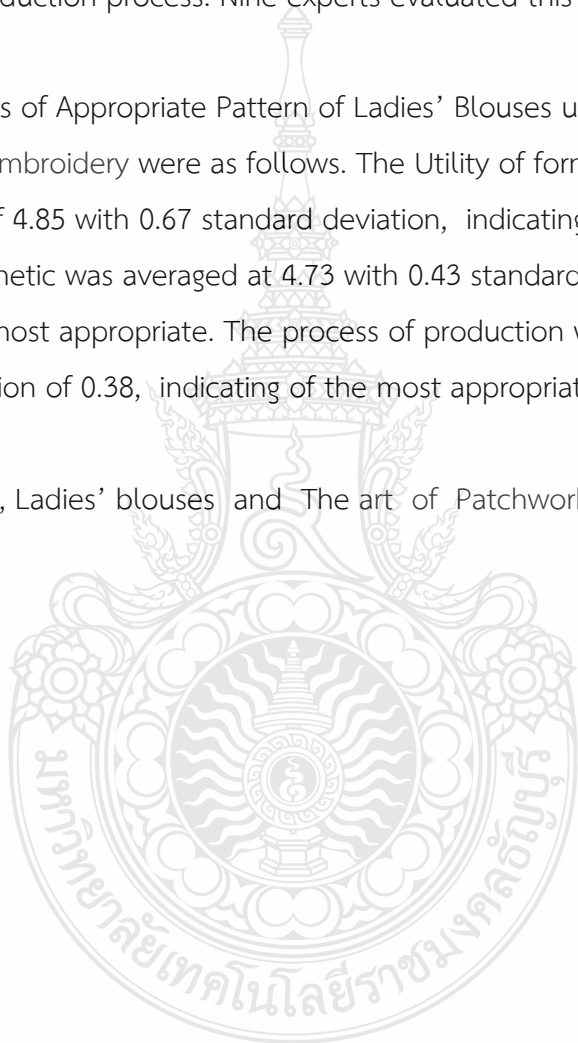

Abstract

This research is The Art of Patchwork and Embroidery : Development and Creativity for Clothing. This research aimed to evaluate the design of ladies' blouses using The art of Patchwork and Embroidery for appropriate utility in terms of aesthetic and production process. Nine experts evaluated this design.

The results of Appropriate Pattern of Ladies' Blouses using The art of Patchwork and Embroidery were as follows. The Utility of form 3 received the averaged value of 4.85 with 0.67 standard deviation, indicating the level of the most appropriate. Aesthetic was averaged at 4.73 with 0.43 standard deviation, indicating the level of the most appropriate. The process of production was averaged 4.96 with a standard deviation of 0.38, indicating of the most appropriate level.

Keyword. Design, Ladies' blouses and The art of Patchwork and Embroidery

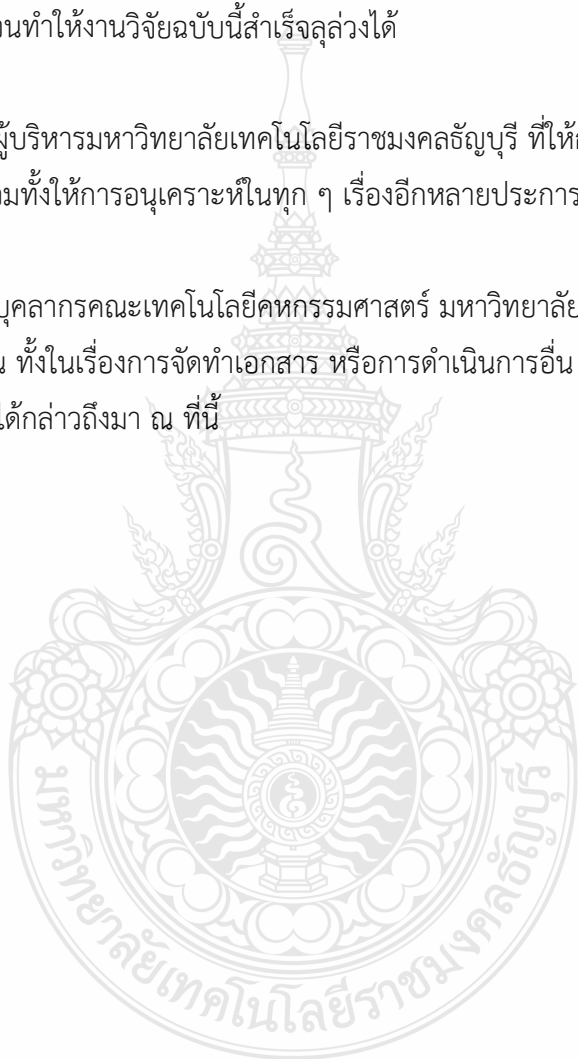
กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย : สู่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า” เกิดจากผู้วิจัย เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาที่สะสมมายาวนานของกลุ่มไทยทรงดำ ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่อนุรักษ์ทั้งศิลปะและสืบทอดมรดกทางปัญญา ด้วยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้

ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินการวิจัย รวมทั้งให้การอนุเคราะห์ในทุก ๆ เรื่องอีกหลายประการ

ขอขอบคุณบุคลากรคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีส่วนร่วมสนับสนุน ทั้งในเรื่องการจัดทำเอกสาร หรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยเคยได้รับความอนุเคราะห์ ที่อาจไม่ได้กล่าวถึงมา ณ ที่นี้

กันยายน 2555

สารบัญ

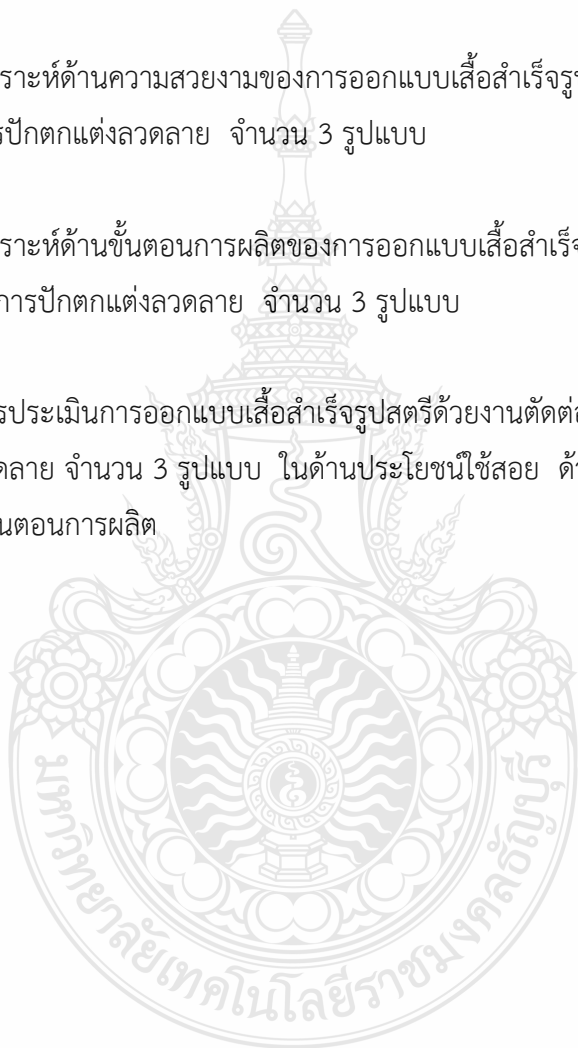
หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	2
การตรวจเอกสาร	3
อุปกรณ์และวิธีการ	80
ผลและวิจารณ์	
ผล	94
วิจารณ์	97
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	98
ภาคผนวก	100

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการวิเคราะห์ด้านประโยชน์ใช้สอยของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ	94
2	ผลการวิเคราะห์ด้านความสวยงามของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ	95
3	ผลการวิเคราะห์ด้านขั้นตอนการผลิตของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ	95
4	สรุปผลการประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ ในด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต	96

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แพชเวิร์ค (Patchwork) และ ควิลต์ (Quilt)	3
2 การต่อผ้า : แพชเวิร์ค (Patchwork or Pieced Quilt)	6
3 การปะผ้า : แอพพลิเค (Applique Quilt)	6
4 การเย็บบุ : ควิลต์ติง (Quilting)	7
5 งานปักผ้าด้วยมือ (Hand Embroidery)	8
6 วัสดุและอุปกรณ์สำหรับงานปักผ้าด้วยมือ	10
7 ลักษณะของตะเข็บเนา (Running Stitch)	11
8 แสดงรูปแบบการปักเนาเพื่อเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม	12
9 แสดงรูปแบบการปักเนาเพื่อตกแต่งโดยการปักสอดด้ายทแยงหรือสอดด้ายแฉลบ ตกแต่งเพิ่มเติม	12
10 ลักษณะของตะเข็บปักตริง (Couching)	13
11 แสดงรูปแบบการปักตริงเพื่อใช้ปักลวดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม	15
12 แสดงรูปแบบการปักตริงเพื่อใช้ปักยัดไหมหรือผ้าที่นำมาตกแต่งเป็นระยะๆ เพื่อ ไม่ให้หลุดหรือยัดให้แน่น	15
13 ลักษณะของตะเข็บด้านหลัง (Back Stitch)	16
14 แสดงรูปแบบการปักด้านหลังเพื่อใช้ปักเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม	18
15 แสดงรูปแบบการปักด้านหลังเพื่อใช้ปักเป็นกรอบ หรือปักเน้นรอบรูปเพื่อเน้นให้ งานปักนั้นเด่นขึ้น	18
16 ลักษณะของตะเข็บเดินเส้น (Outline Stitch)	19
17 แสดงรูปแบบการปักเดินเส้นเพื่อใช้ปักลวดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม	20
18 แสดงรูปแบบการปักเดินเส้นเพื่อใช้ปักก้านดอกไม้ ปักตัวหนังสือลายเส้น หรือปักเน้นรอบรูปเพื่อเน้นให้งานปักนั้นเด่นขึ้น	21
19 ลักษณะของตะเข็บปักลูกโซ่ (Chain Stitch)	22
20 แสดงรูปแบบการปักลูกโซ่เพื่อใช้ปักลวดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม	23
21 แสดงรูปแบบการปักลูกโซ่เพื่อใช้ปักเป็นกรอบรอบๆ ลายปัก เพื่อให้เกิดแนวกรอบที่ หนาขึ้น	23
22 ลักษณะของตะเข็บปักเลซี่-เดซี่ (Lazy-Daisy Stitch)	24
23 แสดงรูปแบบการปักเลซี่ – เดซี่เพื่อใช้ปักตกแต่งเป็นดอกไม้เพื่อตกแต่งให้สวยงาม	27

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
24	แสดงรูปแบบการปักเลซี่-เดซี่ เพื่อใช้ปักเป็นช่อดอกหลายๆ ดอก แล้วปักกิ่งก้าน	27
25	ลักษณะของตะเข็บปักปมฝรั่งเศส (French Knot)	28
26	แสดงรูปแบบการปักปมฝรั่งเศสเพื่อใช้ปักเป็นเกสรดอกไม้	29
27	แสดงรูปแบบการปักปมฝรั่งเศสเพื่อใช้ใช้ปักรอบๆ ลายปักที่มีการพันที่สี่ประกอบ เรียกการปักแบบนี้ว่า การปักปมแคนเดิลวิก	30
28	ลักษณะของตะเข็บปักตัวหนอน (Bullion Stitch)	31
29	แสดงรูปแบบการปักตัวหนอนเพื่อใช้ปักเป็นดอกไม้ เช่น ตัวหนอนกุหลาบ	33
30	แสดงรูปแบบการปักตัวหนอนเพื่อใช้ปักเป็นก้านหรือใบกุหลาบประกอบการปักตัว หนอนกุหลาบ	33
31	ลักษณะของตะเข็บปักกระดูกปลาไหลใบไม้ (Leaf Stitch)	34
32	แสดงรูปแบบการปักกระดูกปลาไหลใบไม้ เพื่อใช้ปักตกแต่งเป็นใบไม้	36
33	แสดงรูปแบบการปักกระดูกปลาไหลใบไม้ เพื่อใช้ปักตัวอักษรตัวหนา หรือลวดลายที่ มีขนาดใหญ่	36
34	ลักษณะของตะเข็บปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุม (Cutwork Stitch)	37
35	แสดงรูปแบบการปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุมเพื่อใช้ปักทำริมของใช้ต่าง ๆ เช่น ริม ผ้าเช็ดหน้า	39
36	แสดงรูปแบบการปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุมเพื่อใช้ทำริมของใช้ต่าง ๆ	39
37	ลักษณะของตะเข็บปักทีบ (Satin Stitch)	40
38	แสดงรูปแบบการปักทีบเพื่อใช้ปักลวดลายเป็นแนวทีบ เช่น ปักกลีบดอกไม้ ปักก้าน ดอกที่ต้องการให้หนา	42
39	ลักษณะของตะเข็บปักสั้นยาว หรือปักชอย (Long and Short Stitch)	43
40	แสดงรูปแบบการปักสั้นยาวหรือปักชอยเพื่อใช้ใช้ปักลวดลายที่ต้องการให้เป็นแนว ทีบคล้ายกับการปักทีบแต่จะปักทีบสั้นยาวสลับกันไปจนเต็มลาย เพื่อให้แน่นเต็ม ลายและไม่เกิดช่องว่างในลายปัก หรือไม่เห็นผ้าเช่น ปักกลีบดอกไม้	44
41	ผลิตภัณฑ์ (หมอน) ของที่ระลึก	56
42	ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชาวไทยทรงดำ	57
43	การออกแบบลายแบบเอกภาพ (Unity)	61
44	การออกแบบลายแบบความสมดุล (Balance)	62

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
45	ลักษณะจิ้งหะของลวดลายและการใช้สี	63
46	การเน้นขนาดดอกตรงกลางเป็นจุดเด่น	63
47	วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บ	80
48	อุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเย็บ	81
49	จักรเย็บผ้าแบบกระเป่าหัว	81
50	ลายดอกจันท์ล้อมชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่จันล้อม	84
51	ลายดอกจันท์ ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่จัน	84
52	ลายขาวดอกบัว ชาวไทยทรงดำเรียกว่า ขาวบ่บัว	84
53	ลายดอกเต้า ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่เต้า	85
54	ลายจันท์ขาแหลม ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่แหลม	85
55	ลายดอกทำไม้เสร็จไม่สิ้น ชาวไทยทรงดำเรียกว่า เบาะบ่แล้ว	85
56	ลายดอกมะลิ ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่มะลิ	86
57	การปักลายดอกเปียวโปง (ขั้นที่ 1)	86
58	การปักลายดอกเปียวโปง (ขั้นที่ 2)	86
59	การปักลายดอกเปียวโปง (ขั้นที่ 3)	87
60	การปักลายดอกเปียวโปง (ขั้นที่ 4)	87
61	การปักลายดอกเปียวโปง (ขั้นที่ 5)	87
62	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 1)	88
63	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 2)	88
64	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 3)	88
65	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 4)	89
66	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 5)	89
67	การปักลายดอกเปียวแปด (ขั้นที่ 6)	89
68	ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้ามาใช้ออกแบบตกแต่ง “ดอกจันท์ล้อม”	90
69	ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่งชื่อผลงาน “เปียวแปด หู อีน วัน”	91
70	ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่งชื่อผลงาน “ลายดอกโชนง”	92

ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย : สู่อารมณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า

The Art of Patchwork and Embroidery : Development and Creativity for Clothing

คำนำ

ศิลปะงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลายจากภูมิปัญญากลุ่มไทยทรงดำ เป็นเทคนิคการตกแต่งผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มมีลวดลายที่โดดเด่น เนื่องจากกลุ่มไทยทรงดำ มีวิธีการตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลายที่แตกต่างและมีลักษณะเฉพาะ เพราะลวดลายต่าง ๆ เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตประจำวัน

แพชเวิร์ค (Patchwork) คือ ศิลปะการตัดต่อผ้า เริ่มต้นจากการต่อเศษผ้าเป็นลวดลายจากรูปทรงเรขาคณิต ตัดและต่อจนเกิดเป็นผ้าผืนใหญ่ เกิดสีสันและลวดลายตามจินตนาการ และประโยชน์ใช้สอยตามที่ใช้กำหนด เช่น ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง และของตกแต่งบ้าน ตลอดจนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย งานตัดต่อผ้า (Patchwork) เป็นศิลปะชั้นสูง กล่าวกันว่ามาตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 ซึ่งในยุคแรก ๆ วัสดุที่ใช้เป็นพวกหนังสัตว์ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เน้นที่การใช้ประโยชน์ตามความต้องการของผู้ใช้งาน ศิลปะการตัดต่อผ้าสำหรับประเทศไทยก็มีมาช้านานแล้วเช่นกัน แต่การเริ่มต้นเมื่อไคร่นั้น ยังขาดหลักฐานที่ยืนยันแน่ชัด มีแต่การเล่าขานว่า ศิลปะการตกแต่งเสื้อผ้าและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำมาจากเศษผ้าโดยใช้ศิลปะการตัดต่อผ้า ที่สวยงามและประณีต คือ ชาวไทยภูเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย ลักษณะเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีเอกลักษณ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

งานปักผ้าด้วยมือ (Hand Embroidery) เป็นงานศิลปะอย่างหนึ่ง เพื่อใช้ในการตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้ในบ้าน เพื่อให้มีคุณค่าและความงามมากยิ่งขึ้น การปักเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความประณีตบรรจง การปักในสมัยก่อนนั้น นิยมปักด้วยมือเพียงอย่างเดียว เพราะถือว่าเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความละเอียดเป็นพิเศษ และ นิยมปักด้วยไหมสีขาว ต่อมาความนิยมเปลี่ยนแปลงไปเริ่มมีการใช้ด้ายสีต่างๆ ปักบนผ้าสีขาว และต่อมามีผู้นิยมการปักมากขึ้น การปักด้วยมือทำได้ช้าไม่ทันกับความต้องการ จึงมีการหันมาใช้วิธีการปักไหมด้วยเครื่องจักรแทน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ

1. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้จากภูมิปัญญา เกี่ยวกับศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
2. เพื่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าด้วยรูปแบบการตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งทอ
2. เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งทอ
3. เป็นแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งทอ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลายสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า”
ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

ศึกษาภูมิปัญญาด้านศิลปะของงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลาย ของชุมชนชาวไทย
ทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ บ้านดอนมะนาว หมู่ที่ 2 ตำบลดอนมะนาว
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การตรวจเอกสาร

คำว่า **แพชเวิร์ค (Patchwork)** และ **ควิลต์ (Quilt)** มักใช้เรียกสิ่งเดียวกัน ซึ่งก็คือ งานฝีมือที่ใช้ผ้ามาปะติดปะต่อเข้าด้วยกันและดันให้เกิดเป็นลวดลาย แต่ในความเหมือนก็มีความแตกต่าง ในประเทศสหรัฐอเมริกาการทำผ้าหนึ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียกกันว่า **ควิลต์ (Quilt)** ส่วนทางยุโรปและอังกฤษ นิยมเรียกว่า **แพชเวิร์ค (Patchwork)**

ประวัติความเป็นมาของ Patchwork หรือ Quilt ซึ่งเป็นงานตัดเย็บผ้าที่เอาผ้าลายต่างๆ มาเย็บเรียงร้อยกันเป็นผืนใหญ่สำหรับทำผ้าห่ม กระเป๋า หรืออื่นๆ

ภาพที่ 1 แพชเวิร์ค (Patchwork) และ ควิลต์ (Quilt)

หนึ่งในดารานำโลกของการเย็บปักถักร้อย ซึ่งบางชิ้นงานเทียบชั้นศิลปะได้เลย ขณะที่อีกหลายชิ้นงานเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ส่วนตัว คือ **ควิลต์ (Quilt)** ส่วนศัพท์ **แพชเวิร์ค (Patchwork)** เป็นกระบวนการหนึ่งในงานควิลต์ อย่างไรก็ตาม เป็นคำที่ใช้เรียกในความหมายเดียวกันเสมอ คือ หมายถึง ศิลปะการเย็บปะผ้าชิ้นน้อยลงบนผ้าผืนใหญ่ เกิดจากความช่างคิดช่างทำของคนในอดีต ที่นำเศษผ้าหลากลายสีมาเย็บต่อกันจนเกิดเป็นลวดลาย สีสันสวยงาม หรือยิ่งกว่านั้นคือร้อยเป็นเรื่องเป็นราว

สืบสาวประวัติ ควิลต์ มีมาช้านานแต่โบราณก่อนคริสตกาล ก่อนแพร่หลายเป็นศิลปะประดิษฐ์ในยุโรปและอเมริกา สันนิษฐานกันว่า ควิลต์ มีต้นกำเนิดจากกลุ่มน้ำไนล์ อู่อารยธรรมสำคัญ ยามนักรบออกสมรภูมิ ต้องสวมเกราะเหล็กที่หนักและแข็ง ดังนั้น เพื่อป้องกันเหล็กเสียดสีกดทับเนื้อหนัง (จะได้แผลเสียดก่อนจะออกรบ) พวกเขาจึงสวมเสื้อรองไว้ชั้นหนึ่ง ทั้งเพื่อให้เกิดความนุ่ม และเพื่อความอบอุ่น แต่เหนืออื่นใดคือความอบอุ่นใจ ด้วยว่าเสื้อหนานุ่มนั้นมักเป็นฝีมือถักทอตัดเย็บของภรรยาหรือหญิงคนรัก บ้างเชื่อว่าการเย็บผ้าต่อกันอย่างนั้นเป็นมรดกตกทอดจากกลุ่มอารยธรรมไทกริส-ยูเฟรติส การติดต่อกัน

ค้าขายทำให้งานนี้แพร่หลายไปยังเปอร์เซีย อียิปต์ และโรม รวมถึงยุคสงครามครูเสด ซึ่งกินเวลายาวนาน ทหารต้องเดินทัพและสู้รบกันในสภาพอากาศที่หนาวเย็นอย่างรุนแรง เสื้อผ้าที่สวมใส่จึงต้องบุด้วยนวมหนาเพื่อความอุ่นสบาย และป้องกันการกระแทกเสียดสีที่เกิดจากเสื่อเกราะ ครั้นสงครามเลิบทหารคริสเตียนกลับบ้าน ทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส และโรม พวกเขาพาแพชชีวนั้นไปฝากภรรยา

ฝ่ายศรีภรรยานำข้อดีของการเย็บนวมมาพัฒนา จากผีเสื้อที่เย็บเพื่อยึดผ้าให้ติดกับนวมแบบธรรมดา กลายมาเป็นผีเสื้อที่ทำให้เกิดลวดลายสวยงาม จากผ้าสีเดียวกันทั้งผืนกลายมาเป็นผ้าชิ้นเล็กๆ หลายสี เย็บต่อกันให้เกิดลวดลาย และจากเสื้อผ้าที่จำเป็นต้องใส่เพื่อการยังชีพ กลายมาเป็นผ้าห่มนวมที่สวยงาม คืองานศิลปะที่เกิดจากผืนผ้า จากหมู่ชนชั้นสูงในยุโรป แพร่หลายไปยังคนทุกสถานะรวมถึงในอเมริกา มีการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ เกิดขึ้น และสืบทอดในครอบครัวจากรุ่นต่อรุ่นจนเป็นประเพณีของบ้าน เศษผ้าที่นำมาประกอบเป็นผ้าผืนใหญ่จะสอดแทรกประวัติของครอบครัวเข้าไปด้วย เช่น ผ้าจากเนกไทของคุณทวด เข็มของคุณปู่ กระโปรงของคุณย่า ฯลฯ แล้ว คิวิลต์ ก็ถูกส่งทอดเป็นมรดกตกมาให้ลูกหลาน ซึ่งจะเอาผ้าจากยุคของตนเย็บเพิ่มเข้าไป แล้วที่สุดจะเป็นสิ่งทรงคุณค่าประจำตระกูล

แพชเวิร์ค (Patchwork) ในยุโรป

ผู้คนในยุโรปพัฒนางานแพชเวิร์คจากสิ่งทอที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้กลายเป็นงานศิลปะและของตกแต่งบ้านที่นิยมใช้กันในสังคมชั้นสูง เช่น ม่าน ผ้าแขวนผนังหัวเตียง กล่าวกันว่า เทคนิคแอปพลิเค หรือ การตัดต่อผ้าเป็นลวดลายต่าง ๆ แล้วนำมาเย็บติดบนผ้าที่พัฒนาขึ้นในฝรั่งเศสก็มีที่มาจากแพชเวิร์ค ในประเทศอิตาลีงานแพชเวิร์คเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก อิตาลีเลียนแพชเวิร์คที่มีชื่อเสียงคือ Florentine Quilt เป็นผ้าคลุมเตียงผ้าไหมที่หรูหรางดงาม ซึ่งผลิตจากผู้คนที่อาศัยอยู่บนเกาะซิซิลี

แพชเวิร์ค (Patchwork) ในอังกฤษ

ด้วยสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นของอังกฤษ ทำให้ต้องการเครื่องป้องกันความหนาว เช่น ผ้าห่มนวมและเสื้อผ้า เป็นความต้องการเพิ่มมากขึ้น ในยุคแรก ๆ นั้นชาวบ้านที่ยากจนจะใช้เศษผ้าทุกชนิด ทั้งเก่าและใหม่เท่าที่จะหาได้มาทำแพชเวิร์ค ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไปการเพาะปลูกได้ผลอุดมสมบูรณ์ขึ้น รวมทั้งฝีมือของช่างเย็บที่มีประสบการณ์ ทำให้ชิ้นงานมีรูปแบบหลากหลาย สวยงาม และประณีตมากขึ้น ปัจจัยอื่นที่ทำให้เกิดวิวัฒนาการของงานแพชเวิร์ค ก็คือ การนำเข้าวัตถุดิบสำหรับผลิตผ้า เช่น ผ้าฝ้ายจากแหล่งเพาะปลูกต่างประเทศ และการพัฒนาเครื่องจักรสำหรับ

การปั่นทอ และเย็บ งานแพชเวิร์คที่สวยงาม ๆ จึงเกิดขึ้นมากมายในประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 19 หรือในยุควิกตอเรียนนั้นมีการกล่าวกันอย่างไม่เป็นทางการว่าเป็นยุคทองของงานแพชเวิร์ค

หลังจากนั้นงานแพชเวิร์คในประเทศอังกฤษก็เริ่มลดความนิยมลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ฝั่งประเทศสหรัฐอเมริกานั้นก็กลับได้รับความนิยมอย่างมาก และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งถ่ายภูมิปัญญาของศิลปะแขนงนี้จากโลกเก่าซึ่งก็คือยุโรป มาสู่โลกใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้

แพชเวิร์ค (Patchwork) ในสหรัฐอเมริกา

ชาวยุโรป โดยเฉพาะฝรั่งเศส อังกฤษ ดัตช์ ได้ย้ายถิ่นฐานมาที่สหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดสังคมใหม่ในกลุ่มผู้หญิง นั่นคือการทำผ่านวมและเสื้อผ้า งานแพชเวิร์คและควิลต์ซึ่งแพร่หลายในยุโรปมาก่อนแล้วจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมพื้นฐานในสหรัฐอเมริกา

เมื่ออพยพมาใหม่ ๆ ชาวอาณานิคมเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ นั้น ๆ รวมถึงสิ่งของที่นำติดตัวมาด้วยกลับมาใช้ใหม่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น เสื้อผ้าที่ขาด แปะสาเก กระจสบใส่อาหาร และเมล็ดพันธุ์มาทำเป็นไส้ผ่านวม บางครั้งก็ใช้ใบไม้แห้ง เปลือกข้าวโพด และเศษกระดาษ เป็นต้น หลายปีผ่านไปเมื่อการตั้งหลักปักฐานเริ่มเข้าที่ พัฒนาการด้านการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ได้ผลผลิตมากขึ้น ไส้ผ่านวมก็เปลี่ยนมาเป็นฝ้ายและขนสัตว์จากธรรมชาติ ส่วนผ้าที่ใช้ก็เป็นผ้าฝ้ายที่ผลิตขึ้นเองและย้อมด้วยสีธรรมชาติ เช่น สีจากดอกไม้และแร่ธาตุต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากผลงานแพชเวิร์คและควิลต์ ที่แสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ

เมื่อการทำแพชเวิร์คและควิลต์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มแพร่หลายมากขึ้น จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็น Quilting Bees หรือ Quilting Party เพื่อให้พวกผู้หญิงรวมกลุ่มกันโดยใช้งานแพชเวิร์คและควิลต์ เป็นสื่อกลางเพื่อสานสัมพันธ์ในชุมชน ทำของขวัญในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานต้อนรับผู้มาใหม่ หรือเป็นของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่ย้ายออกจากชุมชนนั้น ๆ ไป

สำหรับในเมืองไทย งานแพชเวิร์คและควิลต์เป็นที่นิยมกันมากในจังหวัดทางภาคเหนือ โดยเฉพาะในกลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากมิชชันนารี และแพร่หลายสู่สังคมพื้นบ้านมากขึ้น จะสังเกตได้ว่าสินค้าที่เป็นงานแพชเวิร์คและควิลต์ฝีมือดี มาจากทางภาคเหนือทั้งสิ้น

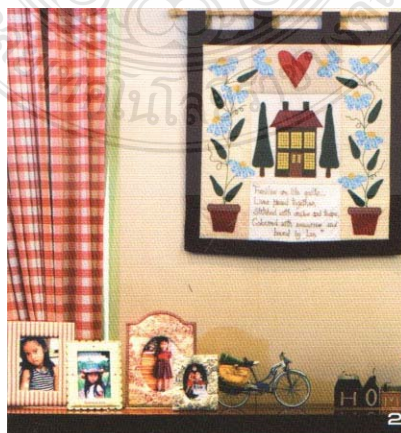
ควิลต์ แต่ละผืนประกอบด้วยคำสำคัญ 3 คำ ดังนี้

1. การต่อผ้า : แพชเวิร์ค (Patchwork or Pieced Quilt) คือ การนำผ้าที่ตัดเป็นชิ้นๆ เป็นลวดลายต่างๆ หรือรูปทรงเรขาคณิต มาเย็บต่อกันเป็นผืนใหญ่ หรือเกิดลวดลายซึ่งมีชื่อเรียกแต่ละลายแตกต่างกันไป แพทเทิร์นที่ใช้เป็นแบบที่นิยมกันมานาน ได้แก่ สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้า และหกเหลี่ยม

ภาพที่ 2 การต่อผ้า: แพชเวิร์ค (Patchwork or Pieced Quilt)

2. การปะผ้า : แอปพลิเค (Applique Quilt) คือ ผ้าควิลต์ที่ชั้นบน (top) ทำลวดลายด้วยการตัดผ้าเป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามจินตนาการ โดยไม่จำกัดรูปทรง เช่น ลายดอกไม้ ลายสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งภาพเหมือนจริง โดยนำผ้าเย็บสอยปะลงบนผ้าอีกชั้นหนึ่ง เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดตามจินตนาการนั้น ๆ

ภาพที่ 3 การปะผ้า: แอปพลิเค (Applique Quilt)

3. การเย็บบุ : ควิลต์ติง (Quilting) คือ ผ้าควิลต์ที่ทำให้เกิดลวดลายทั้งผืนด้วยวิธีควิลต์ (Quilt) หรือด้นด้วยมือ ซึ่งนิยมทำกันบนผ้าฝ้ายสีขาวหรือสีต่าง ๆ การเกิดลวดลายนูนจากการนำผ้ามาวางซ้อนกัน 3 ชั้น ผ้าชั้นบน (Quilt Top) มักเป็นผ้าฝ้าย เป็นชั้นที่ตกแต่งให้เกิดความสวยงามอย่างมีศิลปะ เช่น งานแพตช์เวิร์ก หรือ งานแอปพลิเค ผ้าชั้นใน (Batting) เป็นชั้นที่ให้ความนุ่มและความอบอุ่น ทำด้วยใยโพลีเอสเตอร์ แบบอัดแน่นหรือแบบฟู และผ้ารองด้านหลัง (Backing) มักทำด้วยผ้าฝ้ายเช่นเดียวกับผ้าชั้นบน นำผ้าทั้ง 3 ชั้นมาเย็บบุด้วยลวดลายต่างๆ ให้ติดกัน โดยวิธีควิลติง สติตช์-quilting stitch หรือ ด้นมือ เย็บให้เกิดเป็นลายนูนขึ้นมาเสร็จสรรพเป็นควิลต์จาก "ฝีมือ" จริงๆ

ภาพที่ 4 การเย็บบุ: ควิลต์ติง (Quilting)

งานปักผ้าด้วยมือ (Hand Embroidery)

ศิลปะงานปักผ้าด้วยมือ

การปักผ้าด้วยมือนั้นเป็นเรื่องง่าย ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนแต่อย่างใด ทั้งในส่วนของเทคนิควิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ จนพูดได้ว่าใคร ๆ ก็สามารถทำได้ เพียงแค่มือ เข็ม ด้าย ฝืนผ้า และรู้จักวิธีสนเข็ม อย่่างไรก็ตาม ก่อนลงมือทำ เราควรมีการเตรียมตัว ที่ดี วางแผนล่วงหน้า มีความเข้าใจกระบวนการ การทำงานทั้งหมดอย่างชัดเจน ตลอดจนมีความรู้ พื้นฐานที่สำคัญบางประการ เพื่อช่วยให้กระบวนการปักผ้าดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสำเร็จลุล่วง ด้วยดี

ภาพที่ 5 งานปักผ้าด้วยมือ (Hand Embroidery)

อุปกรณ์สำคัญ และ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์

1. **แบบปัก** เราอาจออกแบบเองหรือใช้แบบปักสำเร็จรูปก็ได้ โดยเลือกให้เหมาะสมต่อการใช้งาน เช่น ลวดลายบนเครื่องนอน ควรมีสีเย็นนุ่มนวล ขนาดไม่ใหญ่โตจนเกินไป หากเป็นผ้าปูโต๊ะอาจเลือกแบบ ปักขนาดใหญ่ ใช้สีสดใสร้อนแรงได้ เป็นต้น

1.1 แบบปักต้นฉบับ มีความสำคัญมากเพราะเป็นเอกสารอ้างอิง แสดงภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์และเป็นแม่แบบกำหนดกระบวนการทำงานด้วย แบบปักชนิดนี้นอกจากจะมีรูปแล้วยังระบุรายละเอียดสำคัญต่างๆ ไว้ด้วย เช่น

- ลายปัก ตามส่วนต่างๆ ของลวดลาย
- สีเส้น ระบายสี และใส่รหัสสีให้เรียบร้อย
- ประเภทของเส้นใย
- ชนิดและลักษณะผ้า
- ควรแนบตัวอย่างเส้นใยและฝืนผ้าไว้ด้วย

หากมีรายละเอียดอื่นที่อยากกำกับไว้กันลืม ก็จะทำให้ต้นฉบับสมบูรณ์ชัดเจน ควรปรับแก้แบบจนเป็นที่พอใจขั้นสุดท้ายเสียก่อน จึงนำไปใช้งานจริง ลวดลายที่เหมือนกัน สามารถนำไปแตกลักษณะปลีกย่อย เช่น โทนมสี ลายปักที่จะนำมาใช้ ให้ผิดแผกกันออกไปตามความพอใจ จึงทำให้ลวดลายเดียวกันสามารถมีแบบปักต้นฉบับได้หลายฉบับ

1.2 แบบปักเปล่า หรือ "แบบเปล่า" เป็นตัวลวดลายล้วน ๆ ไม่มีรายละเอียดแต่อย่างใด ใช้เป็นแบบลอกลงบนผ้าแบบปักทั้งสองประเภทนี้ เมื่อใช้งานเสร็จควรเก็บใส่แฟ้ม พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันการสูญหาย สะดวกต่อการหยิบใช้ และเป็นประโยชน์ต่อการทำงานครั้งต่อไป

2. ผ้า มีหลากหลายชนิดให้เลือก ทั้งที่ผลิตจากเส้นใยสังเคราะห์ เส้นใยธรรมชาติและผ้าเนื้อผสมแบบต่างๆ สิ่งสำคัญคือหากไม่แน่ใจในคุณภาพของเนื้อผ้า โดยเฉพาะผ้าที่ผลิตแบบพื้นบ้าน หรือผลิตจากเส้นใยธรรมชาติล้วน เช่น ไหม ผ้าย ลินิน ใยสับปะรด ขนแกะ ใยกล้วย ฯลฯ ควรนำไปแช่น้ำผสมผงซักฟอกอ่อนๆ อย่างน้อย 6 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสีย้อมและความหดตัวของเนื้อผ้า นอกจากนี้ควรเลือกความหนาของเนื้อผ้าให้เหมาะต่อการใช้งาน เช่น ผ้าลินินกระสอบเหมาะสำหรับทำกระเป๋า ผ้าป่านมีสลินสำหรับทำผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น ส่วนผืนวัสดุประเภทอื่นก็สามารถนำมาใช้ปักได้ เช่น หนังสัตว์เทียม กัมมะหยี่ ต่วน ผืนไฉลอน เป็นต้น

3. ด้ายปักหรือเส้นใยชนิดต่างๆ ในปัจจุบันมีเส้นใยหลากหลายประเภท สีสัน ผิวนุ่ม ผัสผลิตจากวัสดุขนานาชนิด รวมทั้งมีหลายขนาด หัวใจสำคัญ คือ ควรเลือกใช้เส้นใยคุณภาพดี สีไม่ตกซีด ไม่หดตัวและมีความทนทาน สำหรับด้ายปักที่มีสีเข้ม หรือผลิตจากเส้นใยธรรมชาติ ควรตัดบางส่วนไปแช่น้ำเสียก่อนเพื่อตรวจสอบคุณภาพ

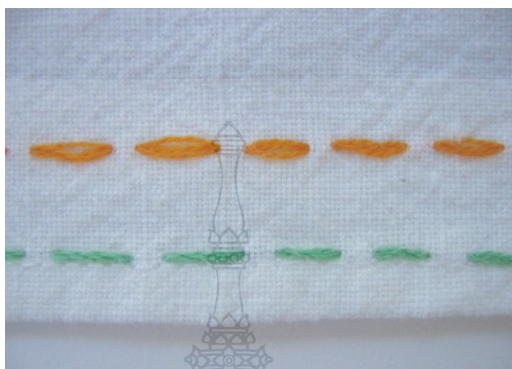
4. สะดิง เป็นกรอบสำหรับขึงผ้าให้ตึง เพื่อสะดวกแก่การเย็บปัก มีหลายรูปทรง เช่น วงกลม สีเหลี่ยม วงรี และมีหลายขนาด สำหรับผู้เริ่มฝึกปักผ้า ควรใช้สะดิงลอยตัวแบบกลม เพราะใช้ง่าย คล่องตัว ราคาประหยัดและหาซื้อได้ทั่วไป สะดิงชนิดนี้เหมาะสำหรับงานปักขนาดเล็ก

5. เข็มปัก ขนาดของเส้นใยที่ใช้ปัก และความหนาบางของผ้า จะเป็นตัวกำหนดขนาดเข็มปัก ตาเข็มควรกว้างพอที่จะบรรจุเส้นใยปักได้พอดี ผ้าทอเนื้อแน่นควรใช้เข็มปลายแหลม ผ้าเนื้อหลวมหยาบอาจใช้เข็มปลายมนได้ เลือกใช้เข็มปักที่ทำด้วยโลหะชั้นดี ไม่คดงดง่ายและเป็นสนิม

พื้นฐานลายปักด้วยมือ

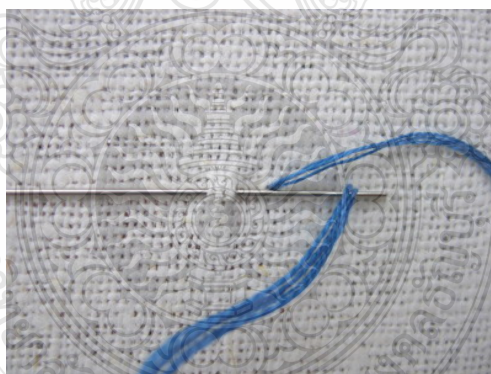
1. การปักเนา (Running Stitch)

ภาพที่ 7 ลักษณะของตะเข็บเนา (Running Stitch)

วิธีทำ

1. แหวงเข็มขึ้นที่เลข 1 แหวงเข็มลงที่เลขที่ 2 แล้วแหวงเข็มขึ้นที่เลข 3

2. แหวงเข็มขึ้นลงในเนื้อผ้าให้มีช่วงสั้นยาวในระยะเท่าๆ กัน

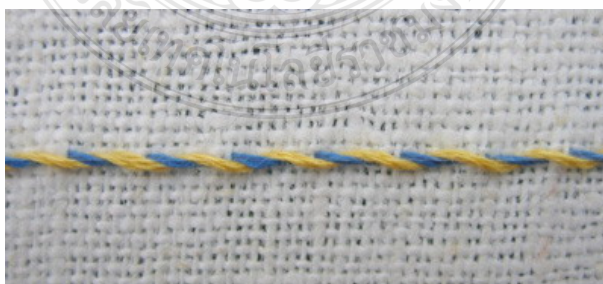

รูปแบบของการปักเนาที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 8 แสดงรูปแบบการปักเนาเพื่อเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 9 แสดงรูปแบบการปักเนาเพื่อตกแต่งโดยการปักสอดด้ายทแยงหรือสอดด้ายแฉลบตกแต่งเพิ่มเติม

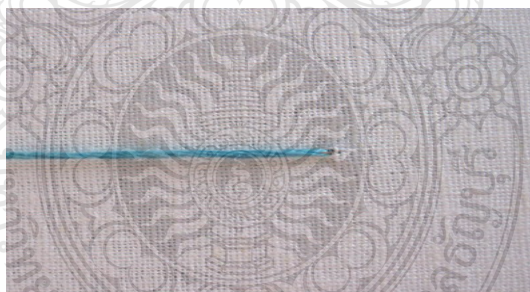
2. การปักตริ่ง (Couching)

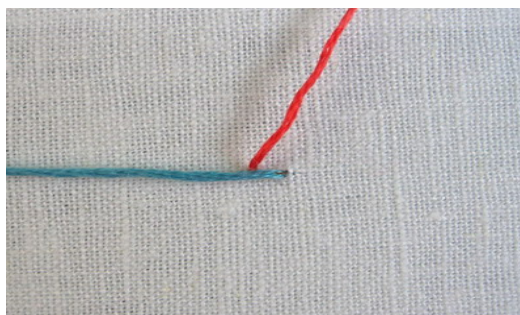
ภาพที่ 10 ลักษณะของตะเข็บปักตริ่ง (Couching)

วิธีทำ

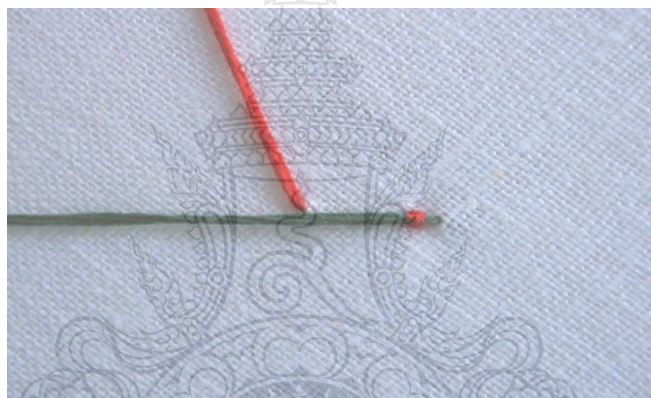
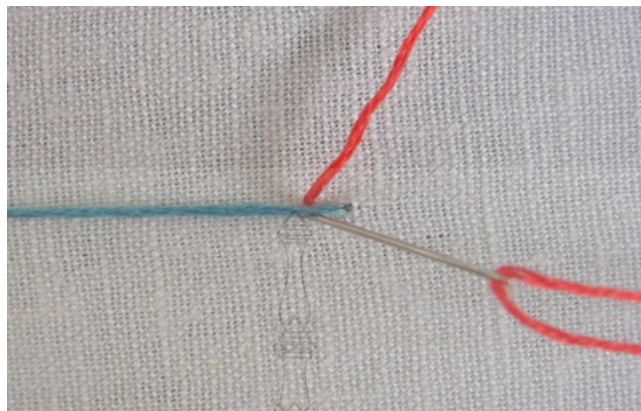
1. ทาบเส้นด้ายลงบนลายที่จะปัก

2. ใช้เข็มร้อยด้ายอีกเส้นหนึ่ง เย็บตริ่งด้ายที่นำมาทาบ

3. ตรึงเป็นระยะๆ ตามต้องการ

รูปแบบของการปักตริ่งที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

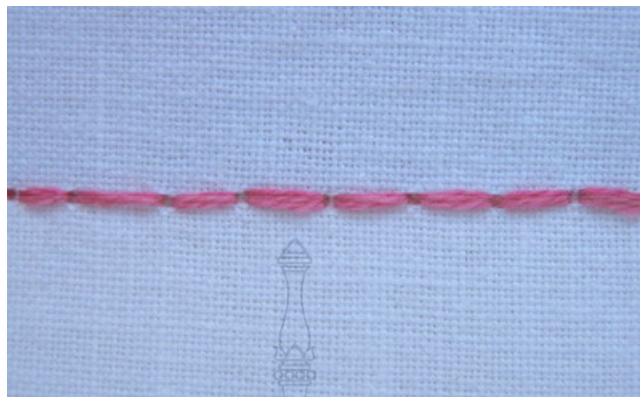
ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบการปักตริ่งเพื่อใช้ปักลวดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 12 แสดงรูปแบบการปักตริ่งเพื่อใช้ปักยัดไหมหรือผ้าที่นำมาตกแต่งเป็นระยะๆ เพื่อไม่ให้หลุดหรือยัดให้แน่น

3. ปักด้นถอยหลัง (Back Stitch)

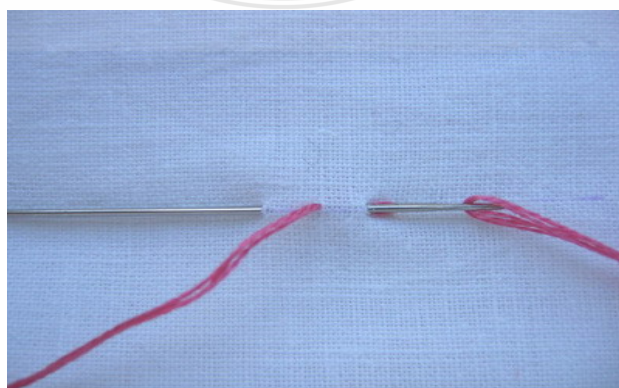
ภาพที่ 13 ลักษณะของตะเข็บด้นถอยหลัง (Back Stitch)

วิธีทำ

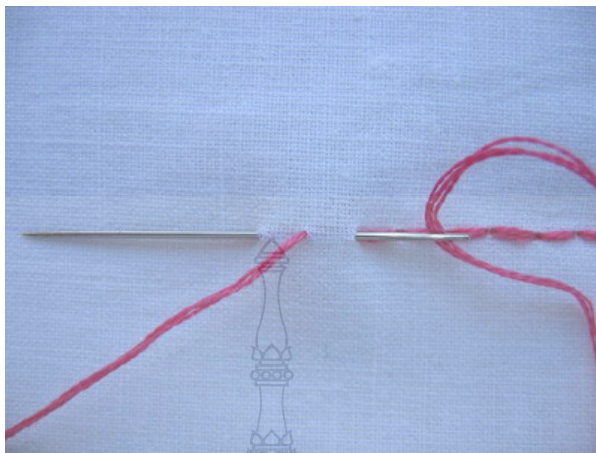
1. แหวงเข็มขึ้น – แหวงเข็มลงขวา

2. โยงตะเข็บใต้ผ้ายาว 2 เท่าของตะเข็บด้านบน และแหวงเข็มขึ้น

3. แทางเข็มลง

4. ทำต่อไป ตะเข็บจะติดต่อกัน

5. ลักษณะของไหมด้านหลังงาน

รูปแบบของการปักด้นถอยหลังที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 14 แสดงรูปแบบการปักด้นถอยหลังเพื่อใช้ปักเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 15 แสดงรูปแบบการปักด้นถอยหลังเพื่อใช้ปักเป็นกรอบ หรือปักเน้นรอบรูปเพื่อเน้นให้
งานปักนั้นเด่นขึ้น

4. ปักเดินเส้น (Outline Stitch)

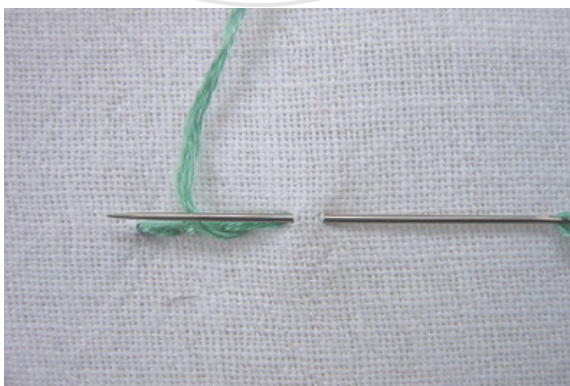
ภาพที่ 16 ลักษณะของตะเข็บเดินเส้น (Outline Stitch)

วิธีทำ

1. แหวงเข็มขึ้น – แหวงเข็มลง

2. โยงตะเข็บแทงขึ้นที่ ตะเข็บต่อไปแทงเข็มลง

3. ปักต่อไปตามเส้นที่กำหนด

รูปแบบของปักเดินเส้นที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 17 แสดงรูปแบบการปักเดินเส้นเพื่อใช้ปักลดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 18 แสดงรูปแบบการปักเดินเส้นเพื่อใช้ปักกิ่งก้านดอกไม้ ปักตัวหนังสือลายเส้น หรือปักเน้นรอบรูป เพื่อเน้นให้งานปักนั้นเด่นขึ้น

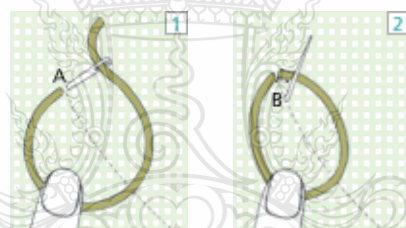
5. ปักลูกโซ่ (Chain Stitch)

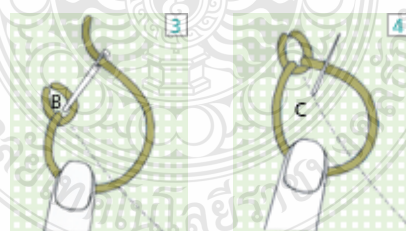
ภาพที่ 19 ลักษณะของตะเข็บปักลูกโซ่ (Chain Stitch)

วิธีทำ

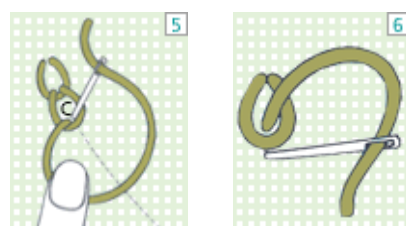
1. แหวงเข็มขึ้นที่ A ตวัดด้ายเป็นวง แล้วแหวงเข็มลงที่จุดเดียวกับ A โยงตะเข็บใต้ผ้า แหวงขึ้นที่ B

2. ดึงด้ายให้ตึงตวัดด้าย ทำซ้ำแบบเดิม

3. ทำต่อไปเรื่อยๆ จนเป็นสายโซ่ต่อกัน เสร็จแล้วแหวงเข็มลงคล่อมด้ายไว้

รูปแบบของการปักลูกโซ่ที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 20 แสดงรูปแบบการปักลูกโซ่เพื่อใช้ปักกลดลายเป็นแนวเส้นเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 21 แสดงรูปแบบการปักลูกโซ่เพื่อใช้ปักเป็นกรอบรอบๆ ลายปัก เพื่อให้เกิดแนวกรอบที่หนาขึ้น

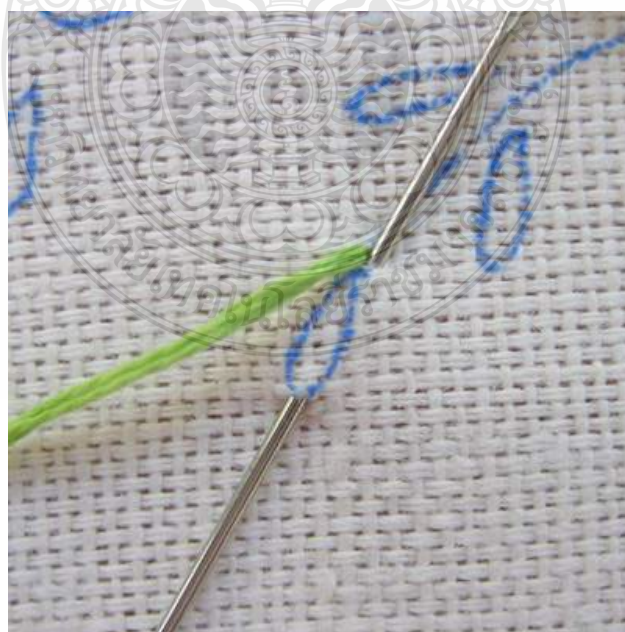
6. ปักเลซี่ - เดซี่ (Lazy - Daisy Stitch)

ภาพที่ 22 ลักษณะของตะเข็บปักเลซี่-เดซี่ (Lazy-Daisy Stitch)

วิธีทำ

1. แทงเข็มขึ้น ตวัดด้ายเป็นวงแทงเข็มลง ซึ่งเป็นจุดเดียวกับที่แทงขึ้นครั้งแรก โยงตะเข็บได้ ผ้า และแทงขึ้น

2. ดึงด้ายให้ตึง และแทงเข็มลง เป็นการเย็บตรงทุกๆ กลีบ

3. ทำเป็นกลีบเดียวหรือต่อเป็นรูปดอกไม้ก็ได้ อาจปักกลีบเป็น 2 ชั้นก็ได้

รูปแบบของการปักเลซี - เดซีที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 23 แสดงรูปแบบการปักเลซี - เดซีเพื่อใช้ปักตกแต่งเป็นดอกไม้เพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 24 แสดงรูปแบบการปักเลซี - เดซี เพื่อใช้ปักเป็นช่อดอกหลายๆ ดอก แล้วปักกิ่งก้านดอกไม้

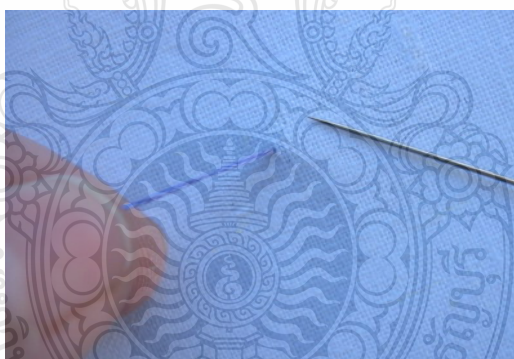
7. ปักปมฝรั่งเศส (French Knot)

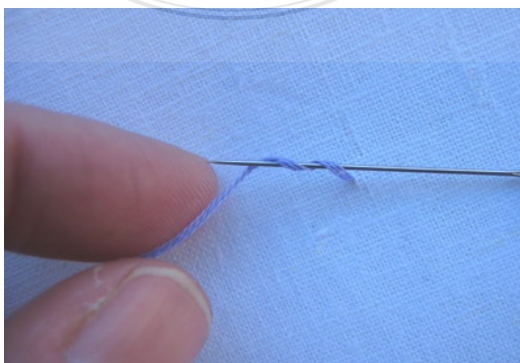
ภาพที่ 25 ลักษณะของตะเข็บปักปมฝรั่งเศส (French Knot)

วิธีทำ

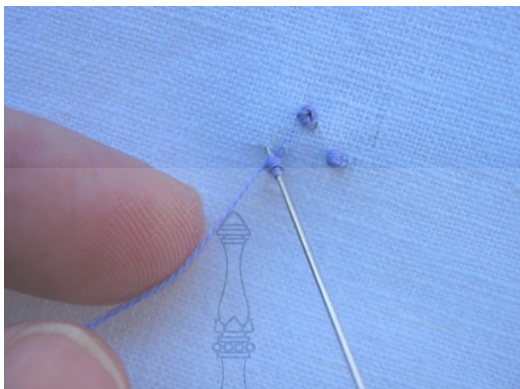
1. แหวงเข็มขึ้น และตั้งเข็มขึ้น แล้วแทงเข็มลง ดึงด้ายให้ตึง

2. ถ้าพันด้ายรอบเข็ม 2 รอบ แหวงเข็มลง จะเป็นปมฝรั่งเศส 2 ชั้น

3. ถ้าพันด้ายรอบเข็ม 3 รอบ ทางเข็มลง จะเป็นปมฝรั่งเศส 3 ชั้น

รูปแบบของการปักปมฝรั่งเศสที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 26 แสดงรูปแบบการปักปมฝรั่งเศสเพื่อใช้ปักเป็นเกสรดอกไม้

ภาพที่ 27 แสดงรูปแบบการปักปมฝรั่งเศสเพื่อใช้ใช้ปักกรอบๆ ลายปักที่มีการเพ้นท์สีประกอบ
เรียกการปักแบบนี้ว่า การปักปมแคนเดิลวูด

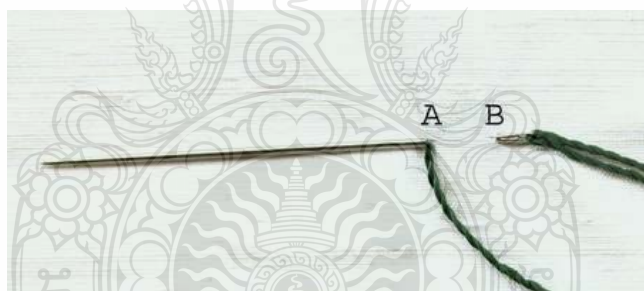
8. ปักตัวนอน (Bullion Stitch)

ภาพที่ 28 ลักษณะของตะเข็บปักตัวนอน (Bullion Stitch)

วิธีทำ

1. แหวงเข็มขึ้นที่ A แล้วแหวงเข็มลงที่ B สอดขึ้นใกล้ๆ กับ A

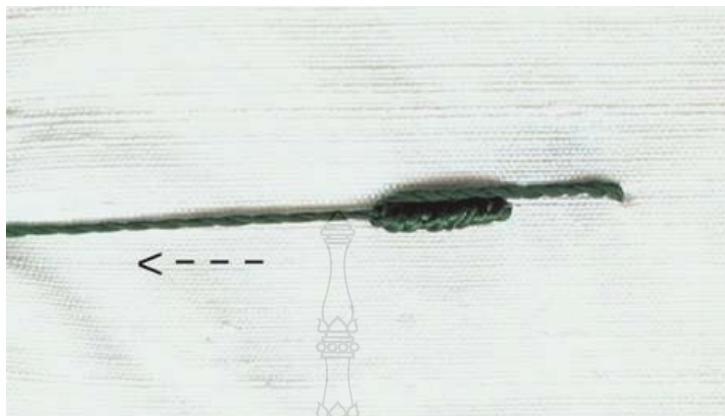

2. พันด้ายรอบๆ เข็ม ให้มีความยาวเท่าช่วงระยะ A - B

3. ดึงเข็มผ่านด้ายที่พันเอาไว้

4. กลับไปแทงลงที่จุดเดิม (B) ดึงด้ายให้ตึง

รูปแบบของการปักตัวหนอนที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 29 แสดงรูปแบบการตัวหนอนเพื่อใช้ปักเป็นดอกไม้ เช่น ตัวหนอนกุหลาบ

ภาพที่ 30 แสดงรูปแบบการตัวหนอนเพื่อใช้ปักเป็นก้านหรือใบกุหลาบประกอบการปักตัวหนอนกุหลาบ

9. ปักกระดุกปลาลายใบไม้ (Leaf Stitch)

ภาพที่ 31 ลักษณะของตะเข็บปักกระดุกปลาลายใบไม้ (Leaf Stitch)

วิธีทำ

1. แทงเข็มขึ้น - แทงลง แล้วแทงขึ้น

2. แทงเข็มลง - แทงขึ้น

3. แล้วยกลง - แทงขึ้น

4. แทงเข็มลงที่ - แทงขึ้น แล้วทำต่อไปเรื่อยๆ จนทึบเต็มลายโดยเริ่มต้นปักจากปลายใบ

รูปแบบของการปักกระดุกปลาไหลใบไม้ที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 32 แสดงรูปแบบการปักกระดุกปลาไหลใบไม้ เพื่อใช้ปักตกแต่งเป็นใบไม้

ภาพที่ 33 แสดงรูปแบบการปักกระดุกปลาไหลใบไม้ เพื่อใช้ปักตัวอักษรตัวหนา หรือลวดลายที่มีขนาดใหญ่

10. ปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังดุม (Cutwork Stitch)

ภาพที่ 34 ลักษณะของตะเข็บปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังดุม (Cutwork Stitch)

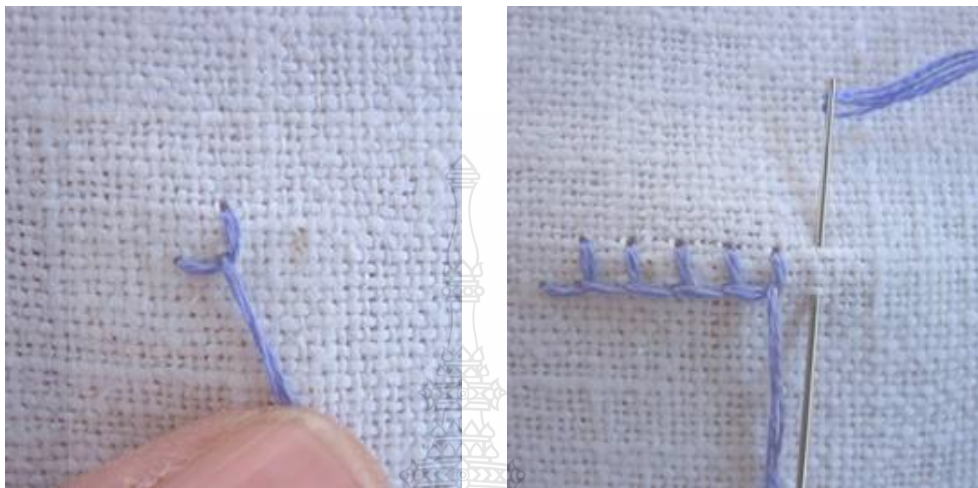
วิธีทำ

1. แทะเข็มขึ้น ตวัดด้ายเป็นวง แทะเข็มลง และสอดปลายเข็มขึ้น

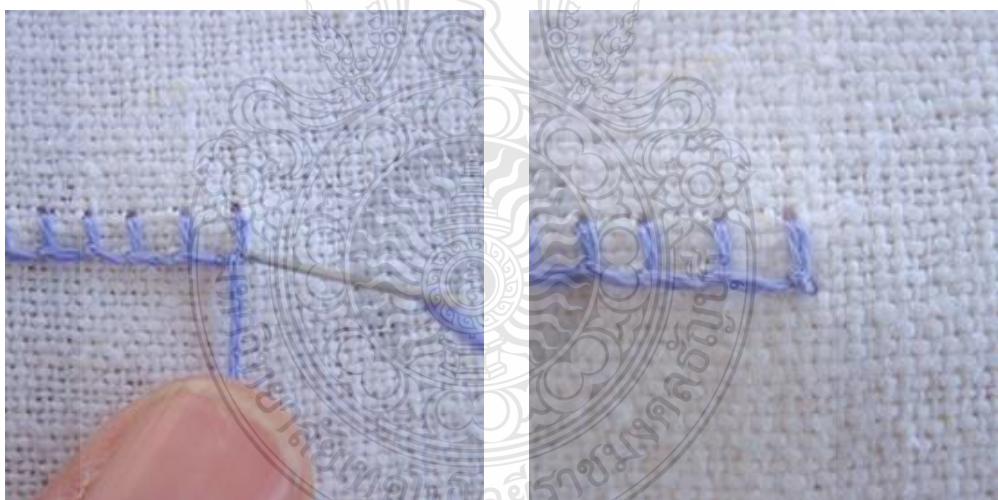

2. ดึงด้ายให้ตึง เว้นระยะเล็กน้อย ปักแบบเดิม

3. เสร็จแล้วแทงเข็มลงคล่อมด้ายไว้

รูปแบบของการปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุดที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 35 แสดงรูปแบบการปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุดเพื่อใช้ปักทำริมของใช้ต่างๆ เช่น ริมผ้าเช็ดหน้า

ภาพที่ 36 แสดงรูปแบบการปักคัทเวิร์ค หรือ ปักรังคุดเพื่อใช้ทำริมของใช้ต่าง ๆ

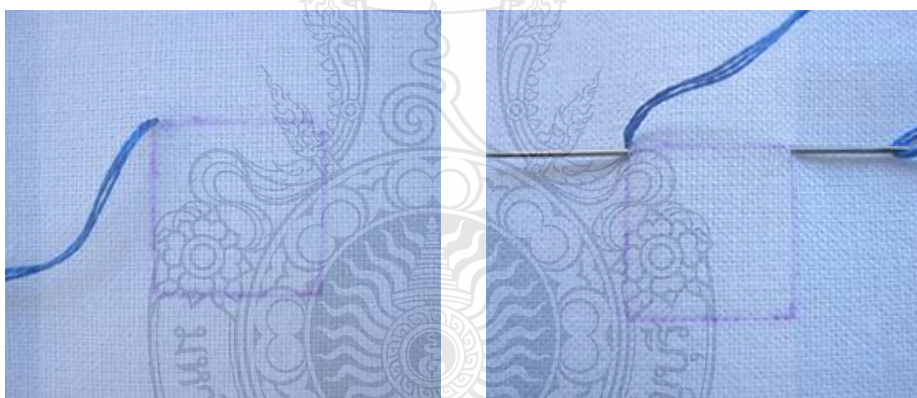
11. ปักทึบ (Satin Stitch)

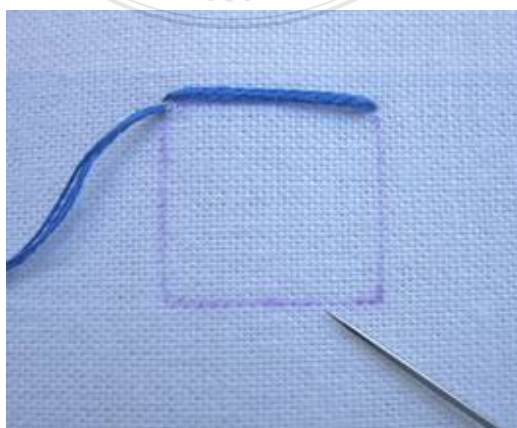
ภาพที่ 37 ลักษณะของตะเข็บปักทึบ (Satin Stitch)

วิธีทำ

1. แหวงเข็มขึ้น - แหวงเข็มลง ตามภาพ

2. แหวงเข็มขึ้น - แหวงเข็มลง ตามภาพ

3. ทำต่อไปเรื่อยๆ จนทึบเต็มลาย

4. แหวงเข็มกลับด้านหลัง ขมวดปมให้เรียบร้อย

รูปแบบของการปักทึบที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 38 แสดงรูปแบบการปักทึบเพื่อใช้ปกคลุมกลายเป็นแนวทึบ เช่น ปักกลีบดอกไม้ ปักก้านดอกที่ต้องการให้หนา

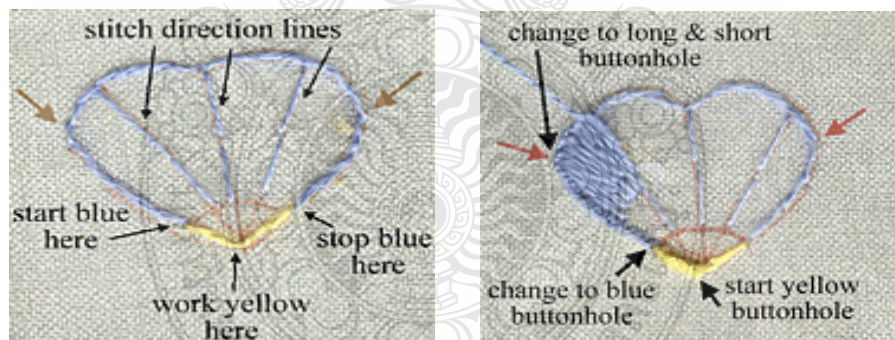
12. ปักสั้นยาว หรือปักชอย (Long And Short Stitch)

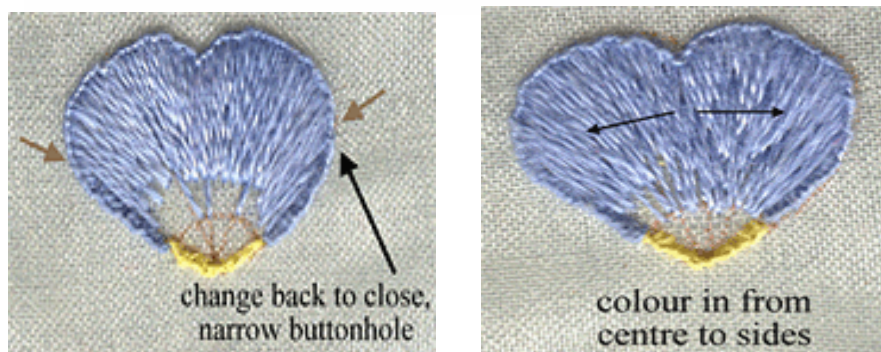
ภาพที่ 39 ลักษณะของตะเข็บปักสั้นยาว หรือปักชอย (Long and Short Stitch)

วิธีทำ

1. ปักสั้นยาว สลับกันไปในแถวที่ 1

2. ปักสั้นยาว สลับกันไปในแถวที่ 2 โดยปักสลับกับแถวที่ 1

3. ทำต่อไปเรื่อยๆ จนทึบเต็มลาย

รูปแบบของการปักสั้นยาวหรือปักซอยที่นำมาใช้ในการปักตกแต่ง

ภาพที่ 40 แสดงรูปแบบการปักสั้นยาวหรือปักซอยเพื่อใช้ปักกลดลายที่ต้องการให้เป็นแนวทึบ คล้ายกับการปักทึบแต่จะปักทึบสั้นยาวสลับกันไปจนเต็มลาย เพื่อให้แน่นเต็มลายและไม่เกิดช่องว่างในลายปัก หรือไม่เห็นผ้าเช่น ปักกลีบดอกไม้

ความเป็นมาของไทยทรงดำ

เสถียรโกเศศ (2509) ได้เขียนว่า “สง โข่ง ทรง” มีความหมายเดียวกันว่า กางเกงดำ โข่ง ช่ง ช่ง (สัง) เป็นภาษาลาว หมายถึงกางเกง ดังนั้น ลาวทรงดำ ไทยทรงดำ ลาวโข่ง จึงหมายถึงผู้ที่นุ่งห่มด้วยเสื้อผ้าสีดำ

พระบริหารเทพธานี (2541) กล่าวไว้ในหนังสือ พงศาวดารชาติไทย ตอนหนึ่งว่า “ผู้ไทยดำ ที่เรียกกันแถวเมืองเพชรบุรีและราชบุรีว่า ลาวโข่ง คำว่าโข่ง แปลว่า กางเกง ดังนั้น ผู้ไทยดำ ก็คือ ลาวโข่งดำ เพราะชอบนุ่งกางเกงดำ”

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ในหนังสือ เรื่องคั่นคว่าชนชาติไทย ตอนหนึ่งว่า “ที่เรียกว่าไทยดำ เพราะชอบนุ่งผ้าด้วย สีน้ำเงินแก่ซึ่งเป็นสีประจำชาติไทยมาแต่โบราณ” และได้กล่าวอีกตอนหนึ่งว่า “ไทยดำ เป็นเชื้อสายชนชาติไทย สาขาใหญ่สาขาหนึ่ง และเรียกผู้ไทยสาขานี้ว่าเป็นชนชาติไทยเดิมหรือไทยโบราณ” ผ้าทอดอนมะนาวเป็นผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำหรือลาวโข่ง ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านดอนมะนาวหมู่ที่ 2 ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี สืบสายจากบรรพบุรุษชาวเมืองแกลงเขินเขินพู่ ประเทศเวียดนาม และได้อพยพมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยที่อำเภอเขาชัยองจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นได้แยกตัวจากชุมชนลาวโข่งอำเภอเขาชัยองมาอาศัยอยู่ที่บ้านดอนมะนาว เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2443 ชุมชนชาวไทยทรงดำบ้านดอนมะนาวจึงมีอายุประมาณหนึ่งร้อยปีเศษและได้นำความรู้ทางด้านการปลูกฝ้าย ปั่นฝ้าย ทอผ้า ย้อมผ้า มาใช้เพื่อทอผ้าทำเครื่องนุ่งห่มตามเอกลักษณ์ของชนเผ่าจนถึงปัจจุบัน

ลาวโข่ง หรือไทยทรงดำ มีผิวขาวคล้ายคนจีนปัจจุบัน ลูกหลานลาวโข่งหรือไทยทรงดำอยู่อาศัยในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ได้แปรสภาพเป็นชาวไทยทั่วไป

ชาวไทยทรงดำ คือ ลาวทรงดำ หรือ ลาวโข่ง เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ ตั้งบ้านเรือนอยู่ตั้งแต่บริเวณมณฑล กวางสี ยูนาน ตังเกี๋ย ลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง จนถึง แคว้น สิบสองจุไท ในประเทศเวียดนามตอนเหนือ ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 จากการถูกกวาดต้อนเป็นเชลยศึกสงคราม พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเพชรบุรี เพราะมีภูมิประเทศป่าเขา ห้วย ลำธาร คล้ายคลึงกับถิ่นฐานเดิม ชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโข่ง ได้ถูกกวาดต้อนเพิ่มอีกในรัชสมัยรัชกาลที่ 1 ในปี พ.ศ. 2335 และในสมัยรัชกาลที่ 4 ในปี พ.ศ. 2377 ชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโข่ง ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามา ได้ปลูกบ้านเรือนอยู่เป็นหมู่ กระจายตามจังหวัด

ใกล้เคียง เช่น จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2438 ในราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีถึงกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ (ยศในขณะนั้น) ได้กล่าวถึงชาวลาวทรงดำ 700 คนที่ได้อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี เพื่อไปหาที่ทำกินใหม่ที่ตำบลดอนมะเกลือ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี บรรพบุรุษที่นั่นผ่านมาถึงปัจจุบันได้ประมาณสามสี่ชั่วอายุคน จากหลักฐานที่กล่าวมานี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ชาวไทยทรงดำได้พยายามเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปทางทิศเหนือของประเทศไทยเหตุผลเพราะต้องการกลับไปยังถิ่นฐานบ้านเกิดเดิม คือเมืองแกลง และบางกลุ่มต้องการหาที่ทำกินใหม่ จึงอพยพขึ้นไปทางเหนือของประเทศไทย จึงทำให้มีการกระจายอยู่กันตามจังหวัดต่างๆ เช่นจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดชัยนาท ส่วนที่จังหวัดเพชรบุรีก็เป็นพื้นที่ที่ชาวไทยทรงดำอยู่กันหนาแน่นโดยเฉพาะที่ตำบลหนองปรัง อำเภอกาญจนบุรี จนเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบัน จังหวัดราชบุรี มีชาวไทยทรงดำอยู่ในอำเภอดอนเจดีย์ อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ที่เขาภูทอง เขตอำเภอบางแพที่ดอนคา จังหวัดนครปฐม อยู่ในเขตอำเภอบางเลน และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในเขตอำเภอร่องทอง ที่บ้านดอนสระยายโสม และดอนมะเกลือ เขตอำเภอมือง ที่ตำบลบางกุ้ง

ชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง ที่อยู่ในอำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ต่อมาประสบปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำ จึงหันไปทำไร่เพาะปลูกแตงโม แต่ก็มีปัญหาเรื่องดินจืดเร็วจึงต้องย้ายหลักแหล่งทำการเพาะปลูกไปเรื่อยๆ ปัจจุบันนิยมทำไร่ปลูกแตงโมกันที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนคนหนุ่มสาวได้หันไปทำอาชีพรับจ้างนอกหมู่บ้าน ชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีกันอย่างเหนียวแน่น เช่น การแต่งกาย การเช่นผีบรรพบุรุษ การปลูกสร้างบ้านเรือน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ที่ไม่เหมือนวัฒนธรรมอื่นๆ ถึงแม้ว่าความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะแพร่กระจายเข้ามา ก็ไม่สามารถกลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมได้จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ก็เปลี่ยนแปลงเฉพาะวัตถุติด และเทคนิควิธีการผลิตเท่านั้น เช่น ผ้าทอลายแตงโมของลาวโซ่งแต่โบราณจะใช้เส้นด้ายยีนสีแดงเป็นหลัก เส้นพุ่งเป็นสีดำ หรือครามเข้มนั้นมาจาก การเล่าสืบกันมาว่าผู้ชายชาวลาวโซ่งจะออกไปเข้าป่า ทำไร่ไถนา ฝ่ายหญิงอยู่กับเหย้าเฝ้าเรือนจะทอผ้าไป ทำให้คิดถึงฝ่ายชายจึงใช้ด้ายสีแดงเป็นเส้นยืนเวลาทอผ้าออกมาเสร็จแล้ว จะได้ผ้าทอลายแตงโมที่มีเหลือบสีแดงในพื้นสีดำหรือครามเข้มสะท้อนออกมาชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อถูกแสงแดดอันเป็นสื่อถึงสัญญาแห่งความรักที่มีต่อฝ่ายชาย ในการรอรากลับมาของฝ่ายชาย เป็นการแสดงถึงคุณสมบัติที่ดีของฝ่ายหญิงที่ไม่แสดงออกถึงใจวิธีนี้ ซึ่งปัจจุบันผ้าทอแบบนี้หายากแล้ว จะมีก็แต่ผ้าทอลายแตงโมธรรมดาที่ไม่มีเส้นด้ายยีนสีแดงที่เห็นในตลาดจะเป็นพื้นสีดำหรือสีครามทอลายสีขาวหรือสีฟ้าเท่านั้น

วัฒนธรรมผ้าทอสี ลวดลาย และการแต่งกาย

ผ้าทอไทยทรงดำ เป็นผ้าทอที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นผ้าที่ทอไว้ใช้เองในครอบครัวเป็นการทอด้วยมือโดยใช้กี่โบราณ มี 2 เซา (ตะกอก) ส่วนลวดลายบนผ้าทอจะใช้การปักและการปะผ้า 29 เป็นรูปแบบเฉพาะโดยได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมพุงเหยียน-คองซอน (สุมาลย์: 2525) ได้กล่าวถึงเทคนิค กรรมวิธีการทอผ้าของไทยว่า กรรมวิธีการทอผ้าเป็นวิชาที่อาศัยความจำและความชำนาญเป็นสิ่งสำคัญ ไม่มีตำราหรือหลักฐานอื่นๆ ผ้าทออาศัยความจำวิธีการทำ แล้วถ่ายทอดสืบทอดกันมา โดยรักษาวิธีการ การทำลวดลาย การย้อมสี การทอแบบดั้งเดิมโดยเคร่งครัด

การเย็บปักและปะของชาวไทยทรงดำ เรียกว่า การทำเอื้อแส่ว คำว่า เอื้อ คือการปักสอดเส้นด้ายให้เป็นลวดลายต่างๆ แส่ว คือ สร้อยดำ การทำอีกแบบหนึ่งเป็นการเย็บดอก รวมแล้วเรียกว่า เอื้อแส่ว ดังนั้นลวดลายของไทยทรงดำจึงมีชื่อ เอื้อนำหน้าเช่น เอื้อแกนแดง เอื้อตาหลวง หรือเอื้อตานกแก้ว เอื้อลายตีนจิ้งจก ลวดลายต่างๆ เหล่านี้หาดูไม่ได้แล้ว และคนปัจจุบันเองก็ไม่รู้จัก ชาวไทยทรงดำในสมัยก่อนมีการเย็บปักตั้งแต่เริ่มเป็นสาว จะหัดลงขวง เป็นโอกาสให้หนุ่มสาวรู้จักเรียนรู้วิธีหาคู่ครอง ส่วนลวดลายต่างๆคนอายุ 50 ปี ขึ้นไปจะทำขณะนั่งเลี้ยงวัวควาย จึงทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี การปักปะลวดลายต่างๆนั้น ใช้ลวดลายเดิมแต่วัสดุจะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมแต่ละท้องที่ ลวดลายเดิมมีรูปแบบเรขาคณิต เช่น มีวิธีการดังนี้ เริ่มจาก การตัดเวิร์คกระจกติดกับผ้า บางท้องที่จะใช้เลื่อมแทนแต่ราคาจะลดลง ลวดลายที่เป็นพื้นฐานคือ ลายดอกพรม จากนั้นตัดผ้าเป็นรูปทรงเรขาคณิต เช่น เป็นรูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส และรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้ผ้าไหมหรือผ้าฝ้าย 4 สี คือ สีแดง สีส้ม สีเขียว และสีขาวในการจัดวางให้เกิดลายดอกลักษณะต่างๆแตกต่างกันไปอีก เช่นลายดอกบัวขาแก้ว (เบาะบัวขาแก้ว) ลายดอกงา ลายหัวแมงดา ลายดอกแปด ลายดอกตะวัน ลายกลีบบะเพียง ลายดอกมะลิซ้อน ลายดอกจัน ชาวไทยทรงดำจะนำดอกแต่ละดอกมาประกอบทำหน้าหมอน “หมอนลาว” หมอนลูกสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียกว่าหมอนตะพานน้ำนอกจากนี้ยังใช้ลายต้นในการทำขอบที่นอนเรียกว่าขอบฟูกและทำขอบผ้าห่ม (มุ้งดำ) เพื่อใช้ในพิธีแต่งงาน โดยฝ่ายเจ้าสาวจะต้องทำให้เสร็จภายในวันเดียว และใช้ตกแต่งเสื้อฮิซาย เสื้อฮิฮญิง (ยุทธพงษ์: 2548)

การปักผ้าเริ่มจากการเดินเส้น โดยนับเส้นด้ายทำเป็นลายขอกูด ลายหวายอันเป็นลายมาตรฐานบนผ้าเปีย (สัญญา: 2539)

ลวดลายบนผ้าทอไทยทรงดำ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

ลายทอ ผ้าทอของไทยทรงดำมักจะทอเป็นลายขัดธรรมดา ลายทอผ้าชิ้นจะประกอบด้วยหลายลาย เช่น ลายตาหมู่ ลายตาคีบ หรือตาคู่ ลายก้านกาง หรือตาฮั่ว และลายประ

ลายปัก หรือ ลายแซ่ว เป็นการปักโดยใช้เส้นด้าย หรือไหมปักแบบหน้าเดียว และปักแบบสองหน้าเหมือนกัน ลายที่ปักจะเป็นลายรูปทรงเรขาคณิต คล้ายผ้าทอของภาคอีสาน ในการทอลวดลายหน้าหมอน ผ้าเปี้ยว (ผ้าสไบ) ลายประกอบตัวเสื่อฮี ได้แก่ ลายขอกูด ลายดอกเต้า (ลายดอกน้ำเต้า) และลายดอกผักแว่น

ลายปะผ้า เป็นลวดลายที่นิยมกันมาก เป็นลวดลายที่ใช้ทำหน้าหมอน ลายเสื่อฮี ลายกระเป๋าคาดเอวผู้ชายและลายตกแต่งขอบมุ้งสำหรับพิธีแต่งงาน

ลวดลายอีกประเภทหนึ่ง คือ ผ้าตาทหมี (สุนันท์: 2537) ได้ค้นพบผ้าชนิดนี้ที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีอยู่ผืนเดียวอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษมีลวดลายตรงกันกับผ้าตาทหมีจากเมืองเต็ก และเมืองวาด ประเทศสาธารณรัฐเวียดนาม ผ้าตาทหมีมีความหมาย หมายถึง ลายตาทหมี ท่านผู้รู้ชาวไทยลุ่มแม่น้ำแต่ ได้อธิบายว่าชาวมอญที่อาศัยในแถบเวียดนามมีผ้าชนิดเดียวกัน แต่ชาวมอญเรียกว่า มัด หมายถึง ตา ส่วนมี คือ หมี รวมกันเรียก “ผ้ามัดหมี” ในภาษามอญคือ ตาทหมี

ลวดลายบนผ้าทอของชาวไทยทรงดำสื่อความหมายที่เป็นคติความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีมีลักษณะที่มาของลายต่างๆ แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. ลายพันธุ์พฤกษา
2. ลายสัตว์
3. ลายเครื่องมือเครื่องใช้
4. ลายสถานที่และสิ่งของ
5. ลายเบ็ดเตล็ด
6. ลายปัจจุบัน

1. ลายพันธุ์พฤกษา

ลายพันธุ์พฤกษาเป็นลายที่สื่อความหมายถึง ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือผลไม้ สำหรับผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำมีลวดลายพันธุ์พฤกษาดังนี้

1.1. ลายดอกเต้า (ดอกน้ำเต้า) เป็นพืชไม้เลื้อยมีลักษณะคล้ายยามีลูกออกไม่รู้จักจกสัน นิยมนำมาใช้ประดิษฐ์ผ้าในวันแต่งงานเพราะเชื่อว่าการแต่งงานเป็นจุดเริ่มต้นของการให้กำเนิดเพื่อขยายเผ่าพันธุ์

1.2. ลายดอกแก้ว เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก ดอกมีกลิ่นหอมชาวไทยทรงดำรู้จักการขีด และปักจากลายนี้เป็นลำดับแรก เพราะแสดงถึงความอดทนและเยือกเย็น

1.3. ลายขอกูด ผักกูดมีลักษณะยอดอ่อนจะงอชูดแข่งกันรับแสงแดด มีตำนานของชาวไทยทรงดำเล่าต่อกันมาว่าผักกูดจะปลูกไว้ที่ปลายไร่ ลูกหรือหลานสาวจะต้องไปเก็บมาให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กินเป็นอาหาร วันหนึ่งออกไปหาผักกูดไม่มีผักกูดจึงร้องไห้ น้ำตาตกดินทำให้เห็นถึงความมีกตัญญู ผักกูดจึงแข่งกันออกซ่อ จึงเป็นที่มาของลายขอกูดบนผ้าทุกชิ้นโดยเฉพาะ ผ้าเปียว ผ้าห่ม และด้านข้างของเสื้อฮี

1.4. ลายดอกจัน ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าดอกจันเป็นตำนานรักอมตะของชาวไทยทรงดำเวียดนามในอดีต ปัจจุบันจึงนิยมใช้ลายดอกจันประดิษฐ์เพื่อมอบให้เจ้าบ่าว และเจ้าสาว หรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เป็นการแสดงความรักอันบริสุทธิ์มั่นคง

1.5. ลายแดงโม แดงโมเป็นพืชไม้เลื้อย ผลนิยมนำมารับประทานชาวไทยทรงดำนำลายของแดงโมมาทอเป็นลายแนวตั้งสลับระหว่างผ้าฝ้ายสีครามกับสีขาว โดยลักษณะลายเส้นสีขาวจะมีสีเขียวและคู่สลับกันโดยมีความเชื่อว่าลายเส้นหนาขีดกันสองเส้นเรียกว่า ลายตากีบ หรือ ลายตากับ มีการรวมกลุ่มหรือใกล้ขีดกันระหว่างพี่น้อง ไทย ลาว และเวียดนาม ลายเส้นเล็กเส้นเดี่ยว เรียกว่า ลายตาเดี่ยว เป็นลายที่แสดงถึงการแยกจากกันเปรียบเหมือนชาวไทยทรงดำต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน ส่วนลายเส้นหนาห่างกันสองเส้นเรียกว่า ลายตาห่ม หรือ ลายมาคู่ หมายถึง ชาวไทยทรงดำที่ถูกแยกจากกันไม่มีโอกาสจะมาพบบรรจบกันได้ หรือต้องพลัดพรากระหว่างพี่น้องไทยดำในเวียดนามและไทยทรงดำในประเทศไทย

1.6. ลายดอกผักแว่น เป็นผักพื้นบ้านประเภทไม้ล้มลุกจำพวกเฟิร์น ขึ้นอยู่ตามชายฝั่งลำน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง มีดอกเล็กๆ สวยงามเกิดเป็นกลุ่มและโตเร็ว ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าใครสามารถปักลายดอกผักแว่นได้ย่อมแสดงถึงความอดทน ความเอื้อเฟื้อ ประณีต ละเอียดอ่อน ดังนั้นลายนี้นิยมมอบให้คู่บ่าวสาวในวันแต่งงาน หรือผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

1.7. ลายดอกพรม เป็นไม้พุ่มมีหนามที่กึ่งก้าน ดอกออกช่อที่ปลายกิ่งกลีบดอกเชื่อมติดกัน เป็นหลอดสีขาว มีกลิ่นหอม ชาวไทยทรงดำนิยมปักผ้าประดิษฐ์เป็นลายดอกพรมเป็นส่วนมาก เพราะเห็นดอกพรมอยู่คู่กับทุ่งนามาแต่เด็ก และเป็นลายที่ง่ายในการใช้เป็นต้นแบบ

1.8. ลายขาบัว (ดอกบัว) ดอกบัวเป็นไม้น้ำจะบานในช่วงเช้าและหุบในตอนเย็น ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่า ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของเวลาหรือเปรียบถึงลักษณะการชูก้านดอกเพื่อหนีน้ำโคลนตม เป็นการประพาศพิศมิตพลาตแม้จะประพาศพิศมิตเพียงใดถ้าทุกคนมีความตั้งใจจริง การคิดลายขาบัว หรือดอกบัวตามจินตนาการนี้ เพื่อเป็นการขอขมาหรือทอถวายพระ

1.9. ลายดอกแปด เป็นลายที่เกิดจากจินตนาการของชาวไทยทรงดำ โดยอัญเชิญแกนทั้ง 8 องค์ มาประดิษฐ์เป็นลายผ้าประกอบด้วย แกนหลวง แกนสิง แกนแนน แกนชาด แกนบัวกำล่าวี แกนแม่มาง แกนนุ่งขาว และแกนบุญ ผู้ใดใช้เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มลายนี้จะได้รับการดูแลจากแกน เมื่อเสียชีวิตลงวิญญาณจะได้รับความคุ้มครองจากแกน โดยเฉพาะเสื้อฮีที่มีลวดลายดอกแปดโดยใช้ในการคลุมโลงศพ หรือนำมาทำหน้าหมอนเป็นการเย็บปะผ้าสี

1.10. ลายดอกมะลิ ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าลักษณะของดอกมะลิเปรียบเหมือนผู้หญิง 4 วัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เหมือนลักษณะการเจริญเติบโตของดอกมะลิจากดอกตูม แรกแย้ม บานเต็มที และแห้งร่วงลงพื้นดิน จึงให้ตระหนักถึงคุณค่าของลูกผู้หญิงที่ไม่ประพาศดินนอกถิ่นนอกรทาง

1.11. ลายงา งามเป็นพืชล้มลุก เมล็ดใช้รับประทานเพื่อสุขภาพ มีความเชื่อว่าเมื่อนางมารวมกันเป็นกลุ่มจะเกิดความงามได้ จึงนำมาทำเป็นลายบนผืนผ้า สื่อถึงความสามัคคีและมีความเจริญ

1.12. ลายดอกพิกุล พิกุลเป็นพืชยืนต้นขนาดกลาง ดอกเล็กมีแปดกลีบ ดอกเป็นช่อๆละ 2-6 ดอก กลีบดอกสีขาวนวล กลีบรองดอกสีน้ำตาลมีกลิ่นหอม ชาวไทยทรงดำนิยมปักลายดอกพิกุลไว้บนหน้าหมอน สบายเสื้อฮี และเชิงเสื้อฮี เพราะมีความเชื่อที่แสดงถึงความอดทน การหลุดพ้นลักษณะ

ของลายเป็นลายละเอียดใช้เวลาในการปักนานผู้หญิงคนไหนสามารถปักลายนี้ได้ หมายถึงพร้อมที่จะออกเรือนได้

2. ลายสัตว์

ลวดลายสัตว์เกิดจากจินตนาการเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญคุณ ถิ่นกำเนิด ความยำเกรง ความรัก ความสวยงาม การคุ้มครอง ความคิดถึง และอำนาจวาสนา โดยสื่อออกมาเป็นรูปร่างของสัตว์ประเภทต่างๆ ด้วยวิธีการทอ ปัก ปะ และขีด เช่น

2.1. ลายตานกแก้ว นกแก้วเป็นสัตว์ที่มีความเชื่อว่าซื่อสัตย์และมีความสามัคคีสามารถเรียนเสียงภาษาคนและสามารถฝึยยามคอยระวังคนแปลกหน้าได้ ลายตานกแก้ว ใช้เป็นลายหน้าหมอนเพื่อใช้ในพิธีแต่งงาน

2.2. ลายหมาย่า เป็นลวดลายที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อรำลึกถึงหมาที่คอยนอนเฝ้าระวังและปกป้องดูแลในขณะที่ผู้หญิงนั่งทอผ้าอยู่ที่ถุนบ้าน จึงได้นำรอยเท้าที่หมาย่ามาประดิษฐ์เป็นลวดลาย

2.3. ลายนาค ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่านาคเป็นเจ้าแห่งงูทั้งหลาย เป็นผู้กำเนิดฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ลายนี้จะมีแต่ผู้สูงอายุที่ทำได้เพราะผู้สูงอายุจะได้รับการเคารพยำเกรงของคนทั่วไป

2.4. ลายแมงมุม เป็นลายที่เกิดจากการเล่าถึงคุณงามความดีมีน้ำใจและระลึกถึงบุญคุณที่แมงมุมได้ช่วยเหลือไว้โดยชายผู้หนึ่งได้ถูกเสือไล่จนหนีเข้าไปในถ้ำ แมงมุมเกิดความสงสารจึงชักใยปิดปากถ้ำช่วยเหลือให้รอดพ้นจากเสือได้ ชายคนนั้นกลับมาบ้านได้เล่าให้เมียฟัง เมียจึงคิดลวดลายทอเป็นลายแมงมุม

2.5. ลายผีเสื้อ เป็นลวดลายโบราณที่หมายถึง บรรพบุรุษ หรือหมายถึง เสือเมืองหรือเถนที่คอยช่วยคุ้มครองดูแลทุกข์สุข ช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นจากภัยความเดือดร้อน ลายนี้นิยมทำเพื่อมอบให้กับญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

2.6. ลายตัวลิง ลายเกิดจากการเล่าว่าการระลึกถึงลูกๆ จากหญิงหม้ายซึ่งมีฐานะยากจนไม่มีข้าวให้ลูกๆกิน ลูกๆจึงหนีเข้าไปกลายเป็นลิงซึ่งมีผลไม้ในป่าเป็นอาหาร จึงไม่กลับมาหาแม่อีก นางจึงเกิดความคิดที่จะทอผ้าเป็นรูปลิงเมื่อยามคิดถึงลูก

2.7. ลายม้า ในอดีตม้าเป็นพาหนะเดินทางขนส่งสัมภาระ ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าม้าวิ่งหือ หมายถึง ความเร็ว ความอุตสาหพยายาม ความแข็งแกร่ง ความกล้าหาญ จึงได้ใช้ลวดลายม้าเพื่อยกย่องและทดแทนบุญคุณ

2.8. ลายแมงป่อง แมงป่องเป็นสัตว์ที่มีขนาดเล็ก แต่มีพิษเวลาต่อยทำให้เจ็บปวดมาก ชาวไทยทรงดำประดิษฐ์ลายนี้เพื่อใช้ในการข่มขวัญศัตรู และด้วยลักษณะของลายที่มีความละเอียดมาก จึงถูกนำมาเป็นลายต้นแบบบนผ้าซิดของชาวไทยทรงดำจำนวนมาก

2.9. ลายปลา เป็นลายที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกให้มีความกล้าในการฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายจนไปถึงจุดหมายปลายทางได้สำเร็จ เนื่องจากในอดีตมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับปลาที่ว่ายทวนกระแสน้ำเพื่อกระโดดข้ามแก่งหินที่ขวางกั้นอยู่ในแม่น้ำดำ ด้วยความยากลำบากเพื่อไปวางไข่ที่ 41 ต้นน้ำ จึงมีคติสอนใจว่า “คนจนมีสิทธิรวยได้” ถ้ามีความมุ่งมั่นและความพยายามเหมือนปลาที่ฟันฝ่าอุปสรรคได้

2.10. ลายช้าง ช้างเป็นสัตว์บกที่มีขนาดใหญ่ ชาวไทยทรงดำเชื่อว่า ช้างเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ความเจริญรุ่งเรืองและช้างเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาด้วย

2.11. ลายสิงโต สิงโตเป็นสัตว์ป่าที่มักพบเห็นบ่อยๆ ในการทำหน้าที่เป็นยามยืนเฝ้ารักษาการอยู่ในสถานที่ต่างๆ ไว้ป้องกันสิ่งชั่วร้าย ชาวไทยทรงดำจึงนำลายสิงโตมาผลิตบนผืนผ้า แสดงถึง อำนาจ ศักดิ์ศรี กล้าหาญ อดทน และแข็งแกร่ง นิยมทำขึ้นเพื่อมอบให้กับผู้อาวุโส

2.12. ลายงูเหลือม ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อเกี่ยวกับงูมาก ถ้าจะนำงูมาทำเป็นลายของผ้าซิดต้องดูความเหมาะสม ทำไปถวายพระสงฆ์ได้ แต่จะไม่ทำให้กับหญิงสาว เนื่องจากงูมักเลื้อยขดไปขดมา เป็นการเปรียบเทียบและสั่งสอนผู้หญิงไม่ให้ประพฤติปฏิบัติเหมือนกับงู แต่ลายงูเหลือมสามารถมอบให้กับหญิงที่แต่งงานแล้วได้ เพราะหญิงที่แต่งงานแล้วสามารถเผชิญกับอุปสรรคและแก้ปัญหาได้ นับว่าเป็นคนมีชีวิตที่สมบูรณ์แล้ว

2.13. ลายกบ เนื่องจากชาวไทยทรงดำทำนาเป็นอาชีพหลักจึงใกล้ชิดกับกบ เชื่อกันว่าเสียงร้องของกบเป็นการขอฝนและอวยพรให้ข้าวได้ผล และยังเป็นสัญลักษณ์ของการเกิด การเริ่มต้นใหม่ ลายกบปรากฏบนผ้าขาวม้าซึ่งเจ้าสาวต้องเตรียมไว้เป็นของขวัญให้กับญาติฝ่ายชายในวันแต่งงาน

2.14. ลายหน้าเสือ มีเรื่องเล่าว่าในหมู่บ้านเกิดการแห้งแล้งขาดน้ำทำการเกษตร ทำให้ชาวบ้านต้องเดินทางไปถามแณถึงบนฟ้า เมื่อถึงประตูทางเข้ามีกลองแขวนอยู่หน้าทางเข้าชาวบ้านจึงตีกลอง แณร้องถามว่าใครแล้วสั่งให้เสือซึ่งยืนเป็นยามเฝ้าหน้าประตูออกมาดู แต่เสือไม่ทำอันตราย เพราะคนร้องขอ บอกว่าช่วยพูดกับแณขอน้ำให้กับหมู่บ้านของตนเพราะเกิดความแห้งแล้ง ชาวไทยทรงดำจึงถือว่าเสือเป็นวิญญาณผู้พิทักษ์ แห่งการเกษตรโดยใช้ภาพเสือเป็นเครื่องหมายของฤดูกาลเก็บเกี่ยว จึงทอผ้าเป็นรูปหน้าเสือเพื่อเป็นการระลึกถึงน้ำใจและความดีของเสือ

2.15. ลายปู ชาวไทยทรงดำนำลายปูมาประดิษฐ์เป็นลายลงบนผ้า ไว้เป็นอุทาหรณ์ เพื่อเตือนสติคิดให้รอบคอบเสียก่อนจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป ดังเช่นชายที่ฆ่าปูโดยลืมไปว่าตัวเองผูกเคียวไว้กับปลายอีกข้างหนึ่งบนคานหาบข้าวที่นำไปกระแทกปู เคียวจึงตัดคอของชายคนนั้นขาด และลักษณะของตัวปูที่เดินเร็ววิ่งเร็วแสดงถึงความคล่องแคล่ว จึงทำเพื่อมอบให้แก่ผู้บ่าวสาวในงานวันแต่งงานเชื่อว่าทำมาหากินได้สำเร็จรวดเร็ว

3. ลายเครื่องมือเครื่องใช้

ลายเครื่องมือเครื่องใช้เป็น รูปแบบลายผ้าที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้หญิง ส่วนมากเป็นลายที่พบเห็นโดยทั่วไปยกเว้นข้าวของเครื่องใช้ที่ทำจากไม้แต่มีลวดลายที่สื่อถึงความหมายได้จึงเกิดรูปแบบเป็นลายผ้า 1 ลาย คือ

3.1 ลายข้าวหลามตัด ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าลายข้าวหลามตัด คือชั้นหมากและเขียนหมาก ซึ่งมีลักษณะคล้ายชั้นหรือพานสำหรับใช้ใส่สิ่งของเพื่อเซ่นไหว้ผีเรือน และประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น การแต่งงาน การต้อนรับแขก

4. ลายของสถานที่และสิ่งของ

ชาวไทยทรงดำ มีความผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นอย่างมากผสมผสานกับการนับถือผีจึงได้คิดประดิษฐ์ลวดลายของสถานที่และสิ่งของลงบนผืนผ้าจำนวน 4 ลาย ตามความเชื่อ ดังนี้

4.1. ลายหอบปราสาท ปราสาทเป็นที่อาศัยของพระเจ้าแผ่นดิน พระ และขุนนาง (เพี้ย) เทียบเท่ากับชนชั้นผู้ดีของชาวไทยทรงดำ ซึ่งเป็นผู้มั่งคั่งมีฐานะสูงกว่าชาวบ้านทั่วไป ดังนั้นชาวบ้านทอผ้าไปถวายพระหรือมอบให้ผู้อาวุโสซึ่งเป็นชนชั้นผู้ดี ต้องทอลายหอบปราสาท ลายนี้ ทอในผ้าซิ่นตาหมี่ ผ้าซิ่นลาว และผ้าสไบ

4.2. ลายโบสถ์ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะการสร้างวัดต้องสร้างโบสถ์เป็นแห่งแรกและเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปที่เป็นองค์พระประธานของวัด ใครสามารถทำผ้าซิ่นตาหมี่ ผ้าซิ่นลาวหรือผ้าเช็ดหน้า และผ้าสไบลายนี้ได้ จะได้บุญกุศล ตายไปจะได้ขึ้นสวรรค์ ลายนี้ส่วนมากจะเก็บไว้เป็นมรดกและถวายพระในกิจกรรมของสงฆ์

4.3. ลายธรรมาสน์ ธรรมาสน์เป็นที่แสดงธรรมของพระสงฆ์ การทำผ้าซิ่นตาหมี่จะทำสวมใส่สำหรับงานบุญเท่านั้น สมัยก่อนจะไม่มีกรรมกับลายอื่น โดยมากจะใช้ลายเดียวตลอดผืนหรือตลอดแถว

4.4. ลายใบเสมา ใบเสมาเป็นใบปักเขตของสงฆ์หรือของวัดให้มีขอบเขตเป็นสัดส่วน ทั้งนี้เป็นความเชื่อของคนสมัยก่อนที่ทำบุญเพื่อชาติหน้า

5. ลายเบ็ดเตล็ด

ลายเบ็ดเตล็ด เป็นลายที่ประดิษฐ์ลงบนผืนผ้าของชาวไทยทรงดำ เป็นลายที่เกี่ยวกับธรรมชาติบนท้องฟ้ามี 2 ลาย คือ

5.1. ลายดาวลอย ชาวไทยทรงดำเชื่อกันว่า ดาวเป็นสิ่งที่อยู่บนฟ้าให้แสงสว่าง นำความเจริญ ความก้าวหน้า และความเฉลียวฉลาดมาสู่ผู้คนได้ ลายดาวลอยที่ปรากฏบนผืนผ้า เชื่อว่าดวงดาวบนท้องฟ้าดาวแต่ละดวงเป็นตัวกำหนดความเชื่อ หมายถึงความมีโชคลาภ ความอุดมสมบูรณ์ ความหมายที่เป็นสิริมงคลทั้งสิ้น

5.2. ลายสายรุ้ง ชาวไทยทรงดำเชื่อว่า สายรุ้งคือบันไดที่แกนส่งมนุษย์ลงมาเกิด และคอยรับผู้เสียชีวิตขึ้นไปอยู่กับแกน สายรุ้งที่ปรากฏบนผ้าและเครื่องนุ่งห่ม จึงมีเฉพาะผ้าเปียวหรือผ้าพันศีรษะเท่านั้น เชื่อว่าสายรุ้งเป็นของสูงเป็นทางเดินของแกน

6. ลายปัจจุบัน

ลวดลายจากการปะผ้า การปักผ้าบนผ้าเปี้ยวโดยใช้ลวดลายเดิมมาผสมผสานให้เกิดลวดลายใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน จึงไม่ได้มีการตั้งชื่อ เพียงแต่รู้ว่า ลายใหม่เกิดจากลายอะไรผสมกับลายอะไรบ้าง เช่น ลายดอกจันผสมลายขาไก่ เป็นต้น การใช้สีในการทำลวดลายยังยึดการใช้สีเดิมอยู่ แต่บางท้องที่จะใช้สีสมัยใหม่ เช่น สีฟ้า สีชมพู สีม่วง เพื่อให้ขายได้ และเข้ากับยุคสมัย

ลวดลายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นลายที่เกิดจากความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในประเทศลาว และเวียดนามเหนือ หากดูได้ยาก นับวันจะสูญหายไป ไม่มีการทำขึ้นมาใหม่ได้อีก ส่วนที่มีการทำขึ้นมาใหม่นั้น เป็นการคิดลายปะผ้า และการปักผ้า จากการผสมลาย 2 ลายเข้าด้วยกัน เช่น ลายดอกพรมกับลายดอกแปด ลายดอกบัวกับลายดอกแปด ลายดอกจันกับลายดอกแปด ลายดอกแปดกับลายชอกูด และลายอื่นๆอีกมากมาย แต่ไม่มีการตั้งชื่อ ซึ่งลายเหล่านั้นก็มีความสวยงาม ดูแต่ละลายจะคล้ายๆกัน ถ้าได้ดูอย่างละเอียด จะพบว่ามีความแตกต่างกัน

สีย้อมผ้า

สีย้อมผ้าของชาวไทยทรงดำ มี 6 สี คือ สีครามเข้ม สีเหลือง สีส้ม สีเขียว สีแดงหรือสีแดงเลือดหมู และสีขาว ซึ่งแต่ละสีมีวัฒนธรรมความเชื่อ ดังนี้

1. สีครามเข้มหรือสีดำ เป็นสีหลักของผืนผ้าและการใช้งาน โดยมีความเชื่อว่า เกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
2. สีครามเข้มและสีขาว เป็นลวดลายการวางสีขาวสลับสีครามเข้มบนผ้าซิ่น โดยสื่อความหมายถึงความเดียวดายที่ต้องพลัดพรากจากญาติพี่น้องและบ้านเกิดเมืองนอน ปัจจุบันจะมีสีครามเข้มหรือสีดำและสีฟ้าบนผ้าซิ่นลายแดงโม
3. สีเหลือง เป็นสีที่แทรกอยู่ในลวดลายที่ใช้ตกแต่งผ้าและเครื่องนุ่งห่ม มีความหมายถึงถึงความสว่างไสว ความเจริญ การเติบโต ความก้าวหน้า ให้ความรู้สึกผ่อนคลายมีชีวิตชีวา
4. สีส้ม เป็นสีที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น จึงนำมาใช้ประดิษฐ์กับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่นในเครื่องรางผูกไว้กับผ้าอ้อมเด็ก เพื่อป้องกันภูตผี และใช้เป็นสีประกอบลวดลายบนหน้าหมอนลายปะหรือลายปักเพื่อถวายพระภิกษุ หรือผู้ใหญ่ที่นับถือ

5. สีเขียว เป็นสีของธรรมชาติพันธุ์ไม้ต่างๆ ให้ความรู้สึกผ่อนคลายสดชื่น เยือกเย็น ดูแล้วสบายตาสบายใจ

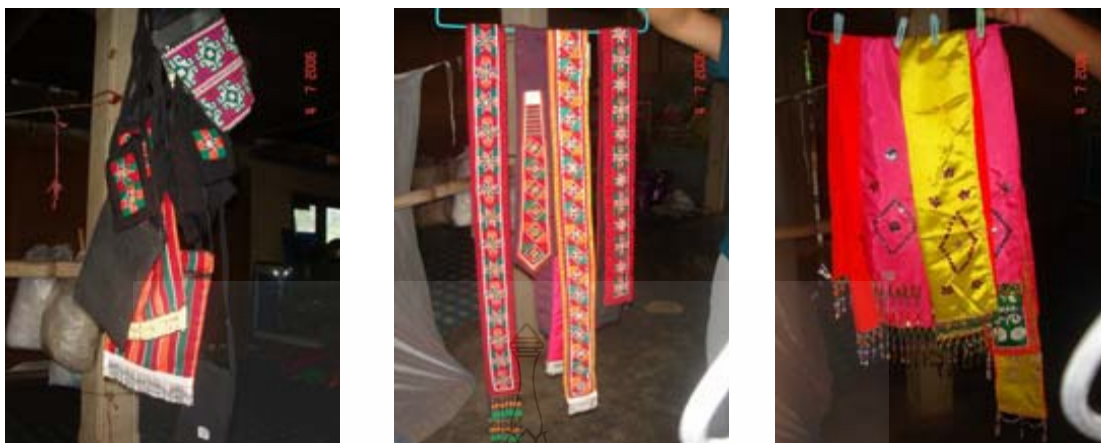
6. สีแดงหรือสีแดงเลือดหมู เป็นสีที่เด่นสะดุดตา ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่า เป็นสีของเลือดเนื้อหรือสิ่งมีชีวิต และสื่อความหมายถึงพวกเผ่าพันธุ์เดียวกัน นอกจากนี้ยังหมายถึงการหยุด การสิ้นสุด การหลุดพ้น เช่น การใช้ผ้าแพรสีแดงปิดหน้าศพ การใช้ผ้าฝ้ายสีแดงปิดโลงศพ หรือสีแดงของธงที่ปักเป็นชั้นบันได เป็นความเชื่อในการส่งผู้ตายไปฟ้าแลบน

7. สีขาว เป็นสีที่แสดงถึงความสงบเยือกเย็น ความบริสุทธิ์ สุภาพ และความเบิกบานชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่า สีขาวหมายถึงวิญญาณ จึงใช้สีขาวในพิธีไหว้ผี และพิธีงานศพ

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชาวไทยทรงดำ ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทสิ่งทอและเครื่องจักสาน โดยใช้วัฒนธรรมเดิมที่สืบทอดกันมาพัฒนาลวดลายและรูปแบบให้ทันสมัยเข้ากับภาวะสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคมในยุคปัจจุบัน รูปแบบสิ่งทอ จะผลิตออกมาเป็นเสื้อผ้าที่สื่อถึงวัฒนธรรมเดิม เช่น เสื้อฮี เสื้อก้อม ผ้าซิ่นลายแดงโม ผ้าเปียว กระเป๋าคาดเอว กระดุม เครื่องประดับ เป็นต้น ส่วนข้าวของเครื่องใช้แต่ละกลุ่มได้พัฒนารูปแบบมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่แพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น เช่น กระเป๋าใบเล็กใส่ของอเนกประสงค์ กระเป๋าใส่มือถือ ผ้าแขวนตกแต่งบ้าน หมอน ย่อม โมบาย ลูกข่าง เป็นต้น ส่วนเครื่องจักสาน เช่น กะเหล็บ ขะมุก เป็นต้น

ภาพที่ 41 ผลิตภัณฑ์ (หมอน) ของที่ระลึก

ภาพที่ 42 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชาวไทยทรงดำ

การออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบ คือ การปฏิบัติการด้วยการนำเสนอสิ่งใหม่ ที่แตกต่างจากของเดิมโดยมีเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ประกอบกับการนำหลักเกณฑ์ด้านศิลปะเข้ามาเพื่อให้เกิดความสวยงาม

นวนน้อย (2542) ได้สรุปความหมายของการออกแบบว่า งานออกแบบ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ทำขึ้นเท่านั้น การออกแบบเป็นความพยายามสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยการจัดระเบียบด้วยความมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหา และเพื่อสนองประโยชน์ทั้งของตนเองและคนในสังคม คุณสมบัติของนักออกแบบควรเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ และที่สำคัญคือเป็นผู้มีความคิดและจินตนาการ

มนุษย์ดำรงชีวิต ด้วยปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย จากในอดีตต้องมีการอาศัยปัจจัย 4 จากสิ่งแวดล้อม จากธรรมชาติ มีการพัฒนาทุกวิถีทางในการนำมาซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกความสบายปลอดภัยให้กับชีวิต จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้มาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน ทำให้มีการรู้จักสังเกต การทดลอง การดัดแปลงปรับปรุงเรื่อยมาจากสิ่งที่อยู่รอบๆตัวมาก่อน เช่น ภายในพื้นที่อยู่อาศัยของตนเอง ของครอบครัว การที่มีการออกแบบอยู่เรื่อยๆ อาจจะกล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นมาแล้วใช้งานไม่ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ จึงต้องมีการออกแบบอีกเพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น

การออกแบบผลิตภัณฑ์ จำเป็นต้องมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบ ซึ่งปัจจัยจะแตกต่างกันแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์ มีดังนี้

หน้าที่ใช้สอย (Function)

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดจะต้องมีหน้าที่ใช้สอยได้ถูกต้องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือสามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามที่คุณสมบัติต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในผลิตภัณฑ์นั้นอาจจะมีหนึ่งหน้าที่ใช้สอยหรือหรือหลายหน้าที่ก็ได้ ผลิตภัณฑ์จะรู้ว่ามีหน้าที่ใช้สอยได้ดีหรือไม่ดี ต้องมีการลองใช้งานไประยะหนึ่ง เช่น ผ้าอ้อม ถ้ามีการออกแบบให้ใช้สอยอ่อน เพื่อต้องการให้ห้องดูสว่าง สะอาดตา และทำให้คุณแม่ที่กว้างมากขึ้น เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ไประยะหนึ่งอาจจะมีปัญหาเรื่องการทำความสะอาด จึงควรเลือกว่าวัสดุที่นุ่มไม่จับ ทำให้ทำความสะอาดได้ง่าย ผ้าปูโต๊ะกลางในห้องรับแขก ส่วนมากในปัจจุบันจะนิยมใช้วัสดุหลายชนิดของวัสดุที่ใช้ทำโต๊ะกลางมากกว่า เช่น ไม้ กระจก เบื้อง กระจก เป็นต้น แต่ถ้าจะต้องมีการตกแต่งด้วยผ้าปูโต๊ะ ควรจะออกแบบขนาดให้พอเหมาะกับการใช้งาน และรับกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ขนาดของผ้าปูโต๊ะมีขนาดเล็กกว่าหน้าโต๊ะ สามารถใช้ได้กับโต๊ะกลางหลายรูปแบบ ประโยชน์ใช้สอยแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประโยชน์ใช้สอยทางจิตใจ (Psychological Function) ผลิตภัณฑ์เมื่อออกแบบมาแล้วสามารถใช้งานได้ส่วนหนึ่งแต่ยังมีประโยชน์ใช้สอยทางด้านจิตใจ สร้างให้เกิดความพึงพอใจ ถูกใจ ชอบใจสำหรับผู้ใช้ เช่น มีเอกลักษณ์สะดุดตาหน้าสนใจดูมีราคาแพงกว่าราคาที่ตั้งไว้ และดูมีระดับ เป็นสัญลักษณ์แสดงภาพพจน์ของความเป็นฐานะ
2. ประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ (Practical Function) เป็นประโยชน์ใช้สอยโดยตรงต่อผู้ใช้ สามารถจับต้องใช้งานได้ตามที่กำหนดไว้ เช่น การออกแบบเก้าอี้สำหรับนั่งรับแขก ก็จะมีรูปแบบและบทบาทแตกต่างจากการออกแบบเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร เพราะพฤติกรรมของทั้งสองกิจกรรมมีความแตกต่างกัน แต่จะมีผลิตภัณฑ์บางประเภทที่ต้องออกแบบให้ได้ประโยชน์ใช้สอยมากกว่าจุดประสงค์หลักก็คือต้องมความสะอาดสบายในการใช้งาน มีการดูแลรักษาได้ง่าย มีความแข็งแรง ทนทานต่ออายุการใช้งาน มีราคาเหมาะสมทั้งราคาสินค้า และค่าบำรุงรักษา

ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics or Sales Appeal)

ผลิตภัณฑ์เมื่อถูกออกแบบมาแล้วจะต้องมีรูปแบบ ขนาด สี สีสันสวยงามน่าใช้ ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายเพราะความสวยงามจากสี สีสันและรูปทรงของผลิตภัณฑ์จะเป็นความพึงพอใจแรกที่คนจะสัมผัสได้ก่อนการคิดถึงประโยชน์ใช้สอย บางคนชอบสีและรูปทรงแต่เอาไปปรับใช้งานอย่างอื่นไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้ออกแบบกำหนดไว้ก็มีมากมาย ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีการรับรู้และความพึงพอใจในเรื่องของความงามไม่เท่ากัน และความสวยงามจะไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว คนส่วนมากยังมีแนวโน้มมองความสวยงามไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ของที่ระลึก ของตกแต่งบ้านต่างๆ ความสวยงามก็ถือเป็นการใช้สอยและความสวยงามจะเป็นตัวตัดสินใจให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์

ความสะดวกสบายในการใช้งาน (Ergonomics)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีต้องคำนึงถึง ขนาด สัดส่วน ความเหมาะสมกับการใช้งานระหว่างผู้ใช้กับตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและสะดวกสบาย ในด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การออกแบบเก้าอี้ ถ้าใช้ขนาดสัดส่วนที่ไม่รับกับสรีระร่างกายผู้ใช้งาน จะทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้งานในระยะสั้นและระยะยาว อาจเกิดการปวดหลังได้ ฝ้าม่านขนาดจะต้องสอดคล้องกับขนาดของหน้าต่างมาตรฐานทั่วไป หมอนอิงตามท้องตลาดทั่วไปจะมีขนาดที่เป็นมาตรฐานขายอยู่หลายขนาด เพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อนำไปใช้งานได้เหมาะสม

ความแข็งแรงทนทาน (Construction)

การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงโครงสร้างที่เหมาะสมกับการนำไปใช้งาน โครงสร้างของวัสดุ ขนาด แรงกระทำในรูปแบบต่างๆจากการใช้งาน เช่น ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน เช่น แจกัน หมอนอิง โคมไฟ ฯลฯ ต้องรู้จักการเลือกใช้วัสดุ เพราะวัสดุบางตัวมีความแข็งแรงแต่ขาดความสวยงาม นักออกแบบจึงต้องรู้จักผสมผสานวัสดุออกแบบให้กลมกลืนกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน และจะต้องคำนึงถึงความประหยัดควบคู่กันไปด้วย

ราคา (Cost)

ขั้นตอนก่อนที่จะทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ใดๆ นั้นจะต้องทำการกำหนดกลุ่มเป้าหมายก่อนว่า ผลิตภัณฑ์ที่จะออกแบบขึ้นมาชิ้นนั้นกลุ่มเป้าหมายเป็นใครที่จะมาใช้ผลิตภัณฑ์ชิ้นนี้กลุ่มเป้าหมายมี

อาชีพอะไร ฐานะอย่างไร จะเป็นตัวช่วยในการประมาณราคาขายได้เหมาะสมและใกล้เคียง อีกส่วนหนึ่งมาจากการเลือกชนิดวัสดุ กรรมวิธีการผลิต ถ้าประมาณราคาสูงกว่าที่กำหนด ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบต่างๆ กันใหม่เพื่อลดต้นทุน แต่คุณค่าของผลิตภัณฑ์นี้ไม่ลดตาม

วัสดุ (Materials)

การเลือกวัสดุมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน วัสดุที่มีความมั่นคงในการสะท้อนแสงและความร้อน วัสดุทนกรดต่าง ไม่ลื่น วัสดุที่ดูนุ่มไม่ระคายเคืองผิวทำให้รู้สึกใช้แล้วสบายกาย และจะต้องพิจารณาถึงความง่ายในการบำรุงดูแลรักษา มีความสะดวก รวดเร็วในการผลิต รวมทั้งผู้ออกแบบจะต้องมีจิตสำนึกในการคิดถึงการนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกเป็นการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น แก้วพลาสติก ที่มีขายในท้องตลาด การออกแบบให้จัดเก็บโดยไม่เสียพื้นที่โดยการวางซ้อน ๆ กัน เมื่อใช้งานมากอายุก็ทำให้ปรับใช้ใหม่ได้ตามกรรมวิธี

กรรมวิธีการผลิต (Production)

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัดวัสดุ ค่าแรง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ หากกรณีที่ต้องให้สอดคล้องกรรมวิธีการผลิตในระบบอุตสาหกรรม หรือระบบการทำงานด้วยมือ ซึ่งค่าใช้จ่ายและกระบวนการทั้งสองอย่างนี้จะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดว่าต้องการแบบไหน กรรมวิธีการผลิตแบบระบบอุตสาหกรรมผลิตได้มาตรฐานราคาถูก เพราะผลิตจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นระบบผลิตด้วยมือ เช่นงานหัตถกรรม งานฝีมือจากชุมชนต้องใช้เวลาในการผลิตนาน ราคาแพง แต่คุณค่าของผลิตภัณฑ์แตกต่างกับผลิตภัณฑ์ระบบอุตสาหกรรม

การบำรุงรักษาและซ่อมแซม (Maintenance)

การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงการใช้งานแล้ว สิ่งที่มาคือ การบำรุงรักษาเพื่อให้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ อยู่ใช้งานได้นานต่อไป การเลือกวัสดุที่เหมาะสมในการใช้งานก็เป็นอีกหนึ่งตัวเลือกในการต่ออายุการใช้งาน เช่น ม่านปรับแสงที่ใช้วัสดุสังเคราะห์จะสามารถดูแลรักษาได้ง่ายแต่จะทำให้รู้สึกไม่นุ่มนวลกลมกลืนกับบ้านพักอาศัย จะใช้งานได้เหมาะสมกับหน่วยงานบริษัทได้ดีกว่า ส่วนผ้าม่านหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ตกแต่งบ้านที่เป็นสิ่งทอควรเลือกสิ่งทอที่สามารถดูแลรักษาความสะดวกได้

ง่าย ทุนแรงในการดูแลระหว่างผ้าฝ้ายกับผ้าใยสังเคราะห์ ผ้าฝ้ายจะมีคุณสมบัติเก็บกักฝุ่นละอองได้มากกว่าผ้าใยสังเคราะห์

หลักการออกแบบโดยนำหลักศิลปะมาประยุกต์ใช้

การออกแบบโดยทั่วไปมีการนำหลักศิลปะมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. เอกภาพ (Unity) หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีจุดหมายรวมกัน โดยทั่วไปจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองที่ดูแล้วสอดคล้องกัน ถึงจะมีส่วนที่แตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วดูกลมกลืนกันได้ เช่น ลวดลายการปะผ้าบนหน้าหมอนของชาวไทยทรงดำที่มีการใช้ลายดอกแก้วและลายดอกแปดมาจัดองค์ประกอบให้ดูเป็นเอกภาพ ด้วยลายและสี

ภาพที่ 43 การออกแบบลายแบบเอกภาพ (Unity)

2. ความสมดุล (Balance) การกำหนดและจัดองค์ประกอบให้มีน้ำหนัก และขนาดสัดส่วนที่เท่าๆกัน ทั้งสองด้านโดยเฉพาะรูปแบบในสไตล์คลาสสิก หรือลวดลายตกแต่งบนผ้าทอของชาวไทยทรงดำ จะต้องประกอบด้วยการจัดองค์ประกอบที่สมดุล ทั้ง 2 ด้าน เหมือนกัน

ภาพที่ 44 การออกแบบลายแบบความสมดุล (Balance)

3. สัดส่วน (Proportion) หมายถึง ความสัมพันธ์ของความกว้าง ยาว ลึก สูง ของผลิตภัณฑ์ เมื่อนำมาใช้งานต้องสัมพันธ์กับสัดส่วนของคนในด้านประโยชน์ใช้สอย และต้องเป็นสัดส่วนที่สวยงาม เช่น ขนาดของผ้าผ้าม่าน 1.30 X 1.65 เมตร หมอนอิงขนาด 40 X 40 เซนติเมตร และผ้าปูโต๊ะขนาด 35 X 40 เซนติเมตร ขนาดที่นำมาใช้ทั้งหมดเป็นขนาดมาตรฐานผ้าผ้าม่านได้จากขนาดของหน้าต่าง หมอนอิงขนาดสัมพันธ์กันหมอนที่มีขายในท้องตลาด ส่วนผ้าปูโต๊ะ ขนาดจะมีสัดส่วนที่เล็กกว่าหน้าโต๊ะ เพราะสะดวกในการใช้ และตามความนิยมของตลาด

4. ความกลมกลืน (Harmony) หมายถึง การจัดองค์ประกอบในเรื่องลักษณะรูปทรงรูปร่าง พื้นผิว สี จังหวะ ที่ว่างให้มีความกลมกลืนกัน รวมทั้งแนวคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โดย เช่น ผ้าผ้าม่าน หมอนอิง และผ้าปูโต๊ะใช้แนวคิดจากวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ โดยเฉพาะลวดลายบนผ้าทอของชาวไทยทรงดำที่นำมาปรับให้เข้ากับพื้นผิวสีของผ้าในปัจจุบันให้ดูกลมกลืน เข้ากับสไตล์การตกแต่งบ้านในสังคมเมืองได้กลมกลืน และสวยงาม

5. จังหวะ (Rhythm) หมายถึง การจัดองค์ประกอบจะต้องคำนึงถึง การจัดช่องว่างในการออกแบบโดยใช้รูปลักษณะรูปทรงที่มี เส้น สี ค่าน้ำหนัก ให้มีช่วงจังหวะที่ประสานเข้ากันอย่างกลมกลืน ต่อเนื่องกัน จะเป็นลักษณะต่างๆกัน เช่น จังหวะของการวางลายปักผ้าของชาวไทยทรงดำ การกำหนดการปักลายบนผ้าเปียวให้เว้นจังหวะระหว่างลาย 2 ลายได้เหมาะสมสวยงามหรือการใช้สีของไหมที่ใช้ปักเป็นลายขอกูด และลายดอกแปด น้ำหนักของสีด้ายจะต้องมี จะต้องม้ค่าน้ำหนักที่เท่ากัน จึงจะทำให้ได้จังหวะของการใช้สีไม่ให้เกิดความแตกต่างกันมาก ทำให้ลายออกมาดูสวยงาม

ภาพที่ 45 ลักษณะจังหวะของลวดลายและการใช้สี

6. การเน้น (Emphasis) หมายถึงการกำหนดในองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ว่าจะเน้นส่วนใดให้สะดุดตาน่าสนใจ การเน้นจะต้องดูให้เหมาะสมกับการใช้สอยเข้าใจง่าย และเกิดความงาม เช่น การเน้นลายดอกพรมบนผ้าผืนตรงกลางให้มีขนาดใหญ่ ประกอบลายดอกพรมขนาดเล็กไว้รอบๆ หรือการเน้นสีที่เป็นสีแบบเดิมของชาวไทยทรงดำบนลวดลายดอกพรมปะบนผ้าสีครีม ทำให้เกิดการผสมผสานที่มีจุดเด่นอยู่ตรงกลาง อันเป็นความตั้งใจในการออกแบบโดยการเน้นจุดเด่นด้วยรูปทรงที่มีขนาดใหญ่กว่า และสีของลายที่ตัดกับพื้น ทำให้มีมิติในความงาม

ภาพที่ 46 การเน้นขนาดดอกตรงกลางเป็นจุดเด่น

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริโภค

การออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยแนวคิดวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำในกระบวนการออกแบบได้ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริโภคดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making)

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในแนวการเลือกที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ในประเภทสินค้าและการบริการในชีวิตประจำวัน โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายใต้จิตใจของผู้บริโภค ซึ่งถ้านักการตลาดสามารถทำความเข้าใจและเข้าถึงจิตใจของผู้บริโภค การวางแผนการกระจายสินค้าและสร้างความยอมรับของผู้บริโภคก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. กระบวนการซื้อ (Buying as a Process)

กระบวนการซื้อ ในแง่ของความคิด การซื้อเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของปฏิกิริยาที่ผู้บริโภคได้กระทำลงไป แต่เพื่อที่จะทำความเข้าใจขั้นตอนนี้เพียงขั้นเดียว เราจำเป็นต้องพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนและหลังการซื้อ

เมื่อพิจารณาระบบการซื้อของผู้บริโภค เราจะพบว่าปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นเกิดขึ้นมาจากอิทธิพลปัจจัยต่างๆ มากมาย รวมไปถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก การปฏิบัติของผู้บริโภคต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลเหล่านี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาของตัวผู้บริโภคเองด้วยการตัดสินใจซื้อ อาจจะเกิดจากอิทธิพลที่ได้รับมาจากปัจจัยต่างๆ รวมทั้งกระบวนการต่างๆ ภายในความคิดของตัวผู้บริโภคเอง อย่างไรก็ตาม การซื้อสินค้าอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะได้ตัดสินใจซื้อสินค้านั้นแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลอื่นๆ หลายประการ เช่น การใช้ความพยายามทางการตลาดไม่เพียงพอ และการใช้ความพยายามนี้ไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายได้ ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจึงต้องขึ้นอยู่กับทำความเข้าใจตัวแปรต่างๆ ทางสังคม ตัวบุคคลและสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค (อดุลย์: 2546)

การอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์

กระบวนการเกี่ยวกับความนึกคิด (Mental Process) ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การอธิบายมักจะทำได้ก็แต่เพียงการวินิจฉัยว่าอะไรที่เกิดขึ้นและเป็นต้นเหตุให้บุคคลปฏิบัติอย่างที่เขาทำไปแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นก่อน (Antecedents or inputs) สามารถเปรียบได้กับตัวกระตุ้นซึ่งจะก่อให้เกิดปฏิกิริยา เมื่อมีการป้อนเข้าสู่ระบบพฤติกรรม หรือการตอบสนองเปรียบได้กับผลผลิตที่เกิดขึ้นจากระบบ (Outputs) เราไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่ามีองค์ประกอบหรือกิจกรรมอะไรบ้างที่เกิดขึ้นกับกระบวนการคิดของมนุษย์ ในช่วงหลังจากที่ได้รับอิทธิพลจากตัวกระตุ้น (Inputs) จนถึงเกิดการปฏิบัติตอบสนอง (Outputs) เราสามารถเปรียบสิ่งต่างๆที่ไม่ทราบแน่ชัดได้รับ “กล่องมืด” (Black-box)

กระบวนการตัดสินใจซื้อ

เราอาจจะเข้าใจว่า คนเราจะมีรูปแบบและขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการทุกประเภทในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ความจริงผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน สำหรับสินค้าบางประเภทต้องใช้เวลาในการตัดสินใจนานและต้องการข้อมูลมาก แต่สำหรับสินค้าบางประเภทกลับใช้เวลาสั้นไม่ต้องการข้อมูลมากนักในการตัดสินใจ หรือบางครั้งผู้บริโภคอาจจะตัดสินใจในทันที โดยไม่ต้องพิจารณาข้อมูลเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ สำหรับสินค้าหรือบริการประเภทใด ผู้บริโภคจะมีความเสี่ยงจากการตัดสินใจ คือ นอกจากสิ่งที่เขาคาดหวังว่าจะได้รับแล้ว ผู้บริโภคต้องยอมรับในสิ่งที่เขาไม่พึงปรารถนาจากการตัดสินใจซื้อนั้นๆด้วย ซึ่งความเสี่ยงอาจเกิดได้จากสาเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ฉัตรยาพร: 2545)

1. หน้าที่ของผลิตภัณฑ์ เป็นความเสี่ยงที่ผลิตภัณฑ์จะไม่ทำหน้าที่ ตามที่ผู้ซื้อคาดหวัง ได้แก่ หน้าที่หรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามคำกล่าวอ้างของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสินค้า/บริการ หรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ซื้อ เช่น เครื่องซักผ้าซักผ้าได้ไม่สะอาดตามคำกล่าวอ้าง โทรศัพท์เสียงไม่ชัดตามมาตรฐานที่ควรจะเป็นหรือผ้าปูที่นอนไม่บังแสงสว่างตามที่คาดหวังไว้ตั้งแต่แรก เป็นต้น

2. ลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นความเสี่ยงจากรูปลักษณ์ภายนอกของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคปรารถนา เช่น ขนาด สี สัน รูปร่าง หรือความสะดวกในการใช้ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ผลิตนำกลับมาพิจารณาและปรับให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เช่น ในขณะที่ใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้ออื่น ๆ มีขนาดใหญ่เทอะทะ Ericsson กลับเน้นขนาดเล็กจนเป็นที่โดดเด่น หรือ

หากเจ้าของบ้านต้องการสีที่มีลักษณะโดดเด่นมีเอกลักษณ์ของตนก็จะพยายามหาสีที่แตกต่างจากบ้านอื่นๆซึ่งสีทั่วไปจะมีจำนวนสีให้เลือกจำกัด ทำให้เจ้าของบ้านหลายรายตัดสินใจผสมสีเอง ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือ ได้บ้านที่มีหลายเฉดสีโดยไม่ได้ตั้งใจ จากการผิดพลาดของสีทาบ้านที่ต้องผสมเอง ทำให้บริษัทผู้ผลิตสีจอตัน (Jotan) พัฒนา Jotan Multi Color ที่เน้นการเสนอสีที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยผลิตตามตัวอย่างสีที่ลูกค้านำมาได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน เป็นต้น

3. ราคา เป็นความเสี่ยงจากคุณภาพสินค้า และสินค้าและบริการที่ได้รับต่ำกว่าราคาที่ย่ำ โดยเปรียบเทียบ ซึ่งผู้ซื้อคาดหวังจะได้รับคุณภาพที่ดีกว่า รวมถึงผู้บริโภคที่ถูกโกงราคาจากผู้ประกอบการที่ไม่มีจรรยาบรรณ ชอบเอาเปรียบผู้บริโภค หรือการซื้อของชนิดเดียวกันรูปแบบเดียวกัน ในราคาที่แพงกว่า

4. การยอมรับของสังคม เป็นความมั่นใจในการยอมรับจากสังคมหากใช้สินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ อาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การใช้สินค้าเลียนแบบโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้ผู้ที่นิยมสินค้าต้นแบบเกิดการไม่ยอมรับ เป็นต้น

5. จิตวิทยา ความรู้สึกภายในจิตใจของตนเอง เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์นั้น เช่น หากผู้บริโภครู้สึกไม่แน่ใจว่าสินค้าที่ใช้เหมาะสมกับตนเองหรือไม่ จะทำให้ใช้แล้วไม่มั่นใจ เป็นต้น

6. เวลาและการเข้าถึง ผลิตภัณฑ์บางชนิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่หายากอาจต้องเสียเวลาในการค้นหาผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น อะไหล่รถยนต์สำหรับบางประเภทหรืออะไหล่ของผลิตภัณฑ์ที่มีเทคโนโลยีนำเข้า

การตระหนักถึงปัญหา

จุดของปัญหาเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอุดมคติ กับสภาพที่เป็นจริงของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง โดยปัญหาของแต่ละบุคคลจะมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ซึ่งเราสามารถสรุปได้ว่าการเกิดปัญหาของผู้บริโภคอาจเกิดขึ้นจากสาเหตุต่อไปนี้

1. สิ่งของที่ใช้อยู่เดิมหมดไป จึงต้องการสิ่งใหม่มาทดแทน
2. ผลของการแก้ปัญหาในอดีตนำไปสู่ปัญหาใหม่ เช่น เมื่อสายพานเครื่องยนต์สำหรับรถยนต์

ขาด แต่ไม่สามารถหาสายพานที่ตรงกับขนาดมาตรฐานของรถ ทำให้ต้องใช้สายพานอื่นมาทดแทน แต่การใช้สายพานที่ไม่ได้มาตรฐานกับเครื่องยนต์ก่อให้เกิดเสียงที่ดัง จึงต้องหาสเปร์ยมาฉีดยาฉีดสายพาน เพื่อลดเสียงดัง จนกว่าจะสามารถเปลี่ยนสายพานที่ถูกต้องกับเครื่องยนต์ เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว เช่น การมีสมาชิกใหม่เข้ามาในครอบครัว การแต่งงาน การมีบุตร การรวมครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ หรือการแยกครอบครัวเป็นครอบครัวเล็ก เป็นต้น

4. การเปลี่ยนแปลงของสถานะทางการเงินของบุคคลหรือครอบครัวทั้งในรูปสินทรัพย์และเงินสด เช่น การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่ทำให้มีเงินเดือนเพิ่มขึ้นถูกสลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลใหญ่ที่ทำให้หลายคนกลายเป็นเศรษฐีชั่วข้ามคืนการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์จำนวนมากที่ทำให้การหมุนเวียนของเงินสดลดลง หรือประสบปัญหาธุรกิจที่ทำให้ขาดสภาพคล่อง เป็นต้น

5. ผลจากการเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิง บุคคลจะมีกลุ่มอ้างอิงในแต่ละวัย แต่ละช่วงชีวิต และแต่ละกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน เช่น วัยเด็กก็จะมีกลุ่มอ้างอิงเป็นครอบครัว วัยรุ่นจะมีกลุ่มอ้างอิงเป็นเพื่อน วัยทำงานจะมีกลุ่มอ้างอิงเป็นคู่คิด

การสร้างความมั่นใจ

การสร้างความมั่นใจ ให้แก่ผู้บริโภค เมื่อผู้บริโภคมีความรู้สึกมั่นใจ ก็จะทำให้การตัดสินใจได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้นโดยปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจได้แก่ ภาพพจน์ ของตราผลิตภัณฑ์ การให้การรับประกันคุณภาพ ภาพพจน์ที่ดีมีชื่อเสียงมายาวนานของบริษัทภาพพจน์ของพนักงานขายที่มีความเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง ภาพพจน์ของกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ มีภาพพจน์ที่ดีรวมกันมีจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้จะสามารถสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ได้

ทัศนคติหลังการซื้อ-การใช้

ทัศนคติที่ดีของผู้บริโภคหลังการซื้อ-การใช้สินค้าเพื่อบริการจะเป็นขุมทรัพย์ที่สำคัญของธุรกิจ เนื่องจากในการบริโภคสินค้าหรือบริการชิ้นหนึ่งๆ ของผู้บริโภคจะมีขั้นตอนดังนี้ เมื่อมีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมา เช่น การเข้าตลาดของโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ระบบใหม่ ผู้บริโภคจะเกิดการรับรู้ว่ามีผลิตภัณฑ์นี้อยู่ในตลาดจากการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เมื่อ

ผู้บริโภคเห็นว่าผู้ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ในโฆษณาเกิดประโยชน์ ความสะดวกสบายต่อการใช้ ก็เกิดการยอมรับในผลิตภัณฑ์นั้น จึงทำการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆจนได้ข้อมูลจนมีความพอใจแล้ว ก็ทำการตัดสินใจเลือกซื้อว่าจะซื้อรุ่นใด แบบใด ซื้อที่ไหน และทำการใช้เมื่อใช้แล้วจะรู้สึกอย่างไร ต่อผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจหรือไม่ ก็จะกลายเป็นทัศนคติหลังการซื้อและการใช้ซึ่งจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการตัดสินใจซื้อในครั้งต่อไป เมื่อผู้บริโภคต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่มาทดแทนของเดิมทั้งหมดไป เขาอาจจะซื้อผลิตภัณฑ์แบบเดิม ยี่ห้อเดิม ซื้อผลิตภัณฑ์เดิมนี่ห้อใหม่หรือซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถทดแทนกันได้ ดังนั้นนักการตลาดจึงต้องพยายามที่จะรักษาตลาดโดยการทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติหลังการซื้อและการใช้ที่ดีของสินค้าหรือบริการ เพื่อให้เกิดความภักดีต่อตราสินค้าและทำการซื้อซ้ำต่อไป ตัวอย่างเช่น น้องป๊อบได้ทดลองใช้สบู่เหลวยี่ห้อหนึ่ง แล้วชอบ เมื่อต้องการจะซื้อใหม่ก็จะทำการซื้อสบู่เหลวแบบเดิม ยี่ห้อเดิม แต่หากน้องป๊อบไม่ชอบ คราวหน้าที่ซื้ออาจจะซื้อสบู่เหลวแต่เปลี่ยนยี่ห้อใหม่ หรือหากไม่ชอบการใช้สบู่เหลวเลย ครั้งต่อไปก็จะไม่ซื้อสบู่เหลว แต่เปลี่ยนเป็นสบู่ก้อนแทน เป็นต้น

ปัจจัยที่มีต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค

ผู้บริโภคแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ซึ่งมีผลมาจากความแตกต่างกันของลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ทำให้การตัดสินใจซื้อของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นนักการตลาดจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างเหมาะสม โดยที่เราสามารถแบ่งปัจจัยที่จะมีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ออกเป็น 2 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการและความปรารถนา แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และการรับรู้
2. ปัจจัยภายนอก (External Factors) ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม การติดต่อธุรกิจ และสภาพแวดล้อม

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล ในด้านความคิดและการแสดงออกซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยที่ปัจจัยภายในประกอบต่างๆ ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการ หรือความปรารถนาแรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ การรับรู้ ซึ่งเราสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) และความปรารถนา (Desires) ความจำเป็น ความต้องการ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงและสามารถใช้แทนกันได้ ซึ่งเราจะใช้คำว่าความต้องการในการสื่อความเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ความต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลจะเป็นจุดเริ่มของความจำเป็นในการใช้สินค้าหรือบริการ คือ เมื่อเกิดความจำเป็นหรือความต้องการไม่ว่าในด้านร่างกายหรือจิตใจขึ้น บุคคลก็จะหาทางที่จะสนองความจำเป็นหรือความต้องการนั้นๆ เราอาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ หรือความต้องการของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์สำหรับการตลาดยุคใหม่และเป็นปัจจัยสำคัญของแนวคิดทางการตลาด นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดความสามารถในการสร้างกำไร และความเจริญเติบโตของธุรกิจภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการตลาดที่มีการแข่งขัน กล่าวคือ ธุรกิจต้องสามารถที่จะกำหนดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองได้ดีกว่าและรวดเร็วกว่าคู่แข่ง

2. แรงจูงใจ (Motive) เมื่อบุคคลเกิดปัญหาทางกายหรือจิตใจขึ้น และหากปัญหานั้นไม่รุนแรงเขาอาจจะปล่อยวาง ไม่คิด ไม่ใส่ใจ หรือไม่มีการตัดสินใจใดๆ แต่หากปัญหานั้นๆ ขยายตัวหรือเกิดความรุนแรงยิ่งขึ้น เขาก็จะเกิดแรงจูงใจในการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงคนหนึ่งต้องการใช้โทรศัพท์มือถือแต่เธอคิดว่ายังไม่มีเวลาว่างมากในการใช้งาน จึงยังลังเลการซื้อโทรศัพท์ที่ไว้วางใจ แต่รูปปลั๊กอินที่สวยงาม ภาพพจน์ของผู้ใช้โทรศัพท์ประกอบกับความจำเป็นเมื่อผู้หญิงคนนั้นต้องขับรถในเวลากลางคืน จึงเป็นเหตุที่เธอจะต้องใช้โทรศัพท์มือถือมากขึ้น จนเป็นความไม่สบายใจอย่างรุนแรงหรือตึงเครียดและพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการหาโทรศัพท์มือถือมาใช้งาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่เราจะต้องศึกษาความต้องการ และความคิดของผู้บริโภค เพื่อที่จะสร้างแรงจูงใจในการซื้อสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคให้ได้

3. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นลักษณะนิสัยโดยรวมของบุคคลที่พัฒนาขึ้นมาจากความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจต่างๆ ระยะเวลาและแสดงออกมาในด้านต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดรูปแบบในการสนองของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นลักษณะ การตอบสนองในรูปแบบที่คงต่อตัวกระตุ้นทางสภาพแวดล้อม เช่น ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำจะแสดงออกหรือตอบสนองต่อปัญหาด้วย

ความมั่นใจ และกล้าแสดงความคิดเห็น มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ในขณะที่ผู้ที่ขาดความมั่นใจในตนเองไม่กล้าเสนอความคิดเห็นและรับอิทธิพลจากผู้อื่นได้ง่ายจะมีลักษณะเป็นคนที่ชอบตามผู้อื่น

4. ทักษะคติ (Attitude) เป็นการประเมินความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล โดยทัศนคติจะส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆของบุคคลดังนั้นเมื่อเราต้องการให้บุคคลใดๆเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เราจะต้องพยายามที่จะเปลี่ยนทัศนคติของเขาก่อน แต่ในความเป็นจริงทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในจิตใจ ดังนั้นการปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้บริโภค ย่อมกระทำได้ง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งต้องใช้ความเข้าใจ แรงพยายาม และระยะเวลาการดำเนินการที่ยาวนาน

5. การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการของบุคคลในการยอมรับความคิดหรือการกระทำของบุคคลอื่น ก้าวแรกของการเข้าสู่ความคิดในการสร้างความต้องการแก่ผู้บริโภค คือต้องการให้เกิดการรับรู้ก่อน โดยการสร้างภาพพจน์ของสินค้าหรือองค์การให้มีคุณค่าในสายตาผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นการสร้างการยอมรับได้เท่ากับเป็นการสร้างยอดขายนั่นเอง

6. การเรียนรู้ (Learning) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการรับรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงและคงอยู่ในระยะยาว ดังนั้นหากมีการรับรู้ แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อนข้างจะคงที่ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนรู้ว่าถ้าไม่ทำการบ้านจะต้องถูกลงโทษ แต่ก็ยังไม่ยอมทำการบ้าน หรือผู้ใหญ่ที่รู้ว่าทำให้เด็กดูภาพยนต์ฆาตกรรมส่งผลต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก แต่ก็ยังไม่ปล่อยให้เด็กดู ผู้ที่ทราบว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งต่อตัวเองและผู้ที่อยู่ใกล้เคียง แต่ก็ยังไม่เลิกสูบบุหรี่หรือผู้ที่ชอบขับรถเร็ว เมื่อเห็นอุบัติเหตุเกิดขึ้นทำให้ขับรถช้าลงได้ช่วงเวลาหนึ่งแต่หลังจากนั้นก็กลับมาขับเร็วอีก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่เกิดการเรียนรู้

ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. สภาพเศรษฐกิจ (Economy) เป็นสิ่งที่กำหนดอำนาจซื้อของผู้บริโภค ทั้งในรูปของตัวเงิน และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ครอบครัว (Family) การเลี้ยงดูในสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคคลมีความแตกต่างกัน เช่น การตอบสนองต่อความต้องการผลิตภัณฑ์ของตัวบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งครอบครัวจะมีผลต่อพฤติกรรมบุคคลได้สูงกว่าสถาบันอื่นๆ เนื่องจากบุคคลจะใช้ชีวิตในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยซึมซับและเรียนรู้ลักษณะอันจะก่อให้เกิดเป็นนิสัยประจำ ของบุคคลไปตลอดชีวิต เป็นต้น

3. สังคม (Social) กลุ่มสังคมนอบๆตัวของบุคคลที่มีผลต่อการปรับพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นในทิศทางเดียวกันของสังคม เพื่อการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือที่เรียกว่า กระบวนการขัดเกลาของสังคม ประกอบด้วยรูปแบบการดำรงชีวิต ค่านิยมทางสังคม และความเชื่อ นอกจากนี้ สังคมอาจเป็นได้ทั้งสังคมอาชีพและสังคมท้องถิ่น ทำให้นักการตลาดต้องศึกษาลักษณะของสังคม เพื่อจะทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลของสังคมที่มีต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ โดยเฉพาะบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด

4. วัฒนธรรม (Culture) เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่สังคมเชื่อถือเป็นสิ่งดีงามและยอมรับปฏิบัติตาม เพื่อให้สังคมดำเนินและพัฒนาไปด้วยดี บุคคลในสังคมเดียวกันจึงต้องยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรม เพื่อการอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นกลุ่มของค่านิยมพื้นฐาน การรับรู้ความต้องการ และพฤติกรรม ซึ่งเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคมในครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงเป็นรูปแบบหรือวิถีในการดำเนินชีวิต ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ ประกอบด้วย ค่านิยมการ แสดงออก ค่านิยมการใช้วัตถุหรือสิ่งของหรือแม้กระทั่งวิถีคิดก็เป็นวัฒนธรรมด้วย

5. การติดต่อธุรกิจ (Business Contact) หมายถึงโอกาสที่ผู้บริโภคจะได้พบเห็นสินค้าหรือบริการนั้นๆ สินค้าตัวใดที่ผู้บริโภคได้รู้จักหรือพบเห็นบ่อยๆ ก็จะมี ความคุ้นเคย ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจและมีความยินดีที่จะใช้สินค้านั้น ดังนั้น ธุรกิจจึงควรเน้นในเรื่องของการทำให้เกิดการพบเห็นในตราสินค้า นำเข้าสินค้าเข้าไปให้ผู้บริโภคได้พบเห็น ได้รู้จัก สัมผัส ได้ยิน ได้ฟังด้วยความถี่สูง การสร้างให้บุคคลเกิดการเปิดรับ มากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ได้ประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น ตามหลักจิตวิทยาที่มีอยู่ว่าความคุ้นเคยนั้นก่อให้เกิดความรัก

6. สภาพแวดล้อม (Environment) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น ความแปรปรวนของสภาพอากาศ การขาดแคลนน้ำ หรือเชื้อเพลิง ผลกระทบของปรากฏการณ์ El Ninyo และ La Nina เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันของสภาพอากาศ ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องกันหนาวได้เร็วและง่ายยิ่งขึ้น เป็นต้น เราจะเห็นว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจะมีความสำคัญ และอิทธิตต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ เพียงแต่องค์ประกอบแต่ละตัวจะมีความรุนแรง และผลกระทบในมิติที่แตกต่างกัน ทำให้นักการตลาดจะต้องตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญ โดยติดตามตรวจสอบและวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อสินค้าและบริการของเรา โดยตระหนักอยู่ในหัวใจเสมอว่า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึงพฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหาการซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์และการบริการซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing Consumer Behavior) เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค คำตอบที่ได้จะช่วยให้ให้นักการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ที่สามารถสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดของ Philip Kotler การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing Consumer Behavior) เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค คำตอบที่ได้จะช่วยให้ให้นักการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ที่สามารถสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

เหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขาย ไม่สามารถคาดคะเนได้ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆ ของผู้ซื้อแล้วจะมีการตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ

โดยมีรายละเอียดของทฤษฎีดังนี้

1. **สิ่งกระตุ้น (Stimulus)** สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองจากภายในร่างกาย และสิ่งกระตุ้นภายนอก สิ่งกระตุ้นถือว่าเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้า ซึ่ง อาจให้เหตุจูงใจซื้อด้านเหตุผล และใช้เหตุจูงใจให้ซื้อด้านจิตวิทยา ก็ได้สิ่งกระตุ้นภายนอกประการ 2 ส่วน คือ

1.1 สิ่งกระตุ้นทางด้านตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่สามารถควบคุมและต้องจัดให้มีขึ้นและเป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย

- 1.1.1 สิ่งกระตุ้น ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เช่นออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยเพื่อกระตุ้นความต้องการ
- 1.1.2 สิ่งกระตุ้นด้านราคา (Price) เช่น การกำหนดสินค้าให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาลูกค้าเป้าหมาย
- 1.1.3 สิ่งกระตุ้นด้านการจัดช่องทางจำหน่าย (Distribution หรือ Place) เช่น จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้ความสะดวกแก่ผู้บริโภคถือว่าเป็นการกระตุ้นความต้องการซื้อ
- 1.1.4 สิ่งกระตุ้นด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เช่นการโฆษณาสม่ำเสมอ การใช้ความพยายามของพนักงานขาย การลด แลก แจก แถม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทั่วไป เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการซื้อ

1.2 สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการผู้บริโภคที่อยู่นอกองค์การ ซึ่งบริษัทควบคุมไม่ได้ สิ่งกระตุ้นเหล่านี้ ได้แก่

- 1.2.1 สิ่งกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค ปัจจัยเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อความต้องการของบุคคล
- 1.2.2 สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technological) เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถกระตุ้นความต้องการให้ใช้บริการของธนาคารมากขึ้น
- 1.2.3 สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง (Law and Political) เช่น กฎหมายเพิ่มหรือลด ภาษีสินค้าใดสินค้าหนึ่ง จะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความต้องการของผู้ซื้อ
- 1.2.4 สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Cultural) เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในเทศกาลต่างๆ จะมีผลกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าในเทศกาลนั้น

2. กล่องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อที่เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black Box) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลมาจากลักษณะของผู้ซื้อและกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ

2.1 ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristics) ลักษณะของผู้ซื้อมีอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา

2.2 กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer Decision Process) ประกอบด้วยขั้นตอนคือ การรับรู้ ความต้องการ (ปัญหา) การค้นหาข้อมูล การประเมินผล ทางเลือกการตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3. การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือ การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะมีการตัดสินใจในประเด็นต่างๆดังนี้

3.1 การเลือกผลิตภัณฑ์ (Product Choice) ตัวอย่าง การเลือกผลิตภัณฑ์อาหารเข้ามามีทางเลือกคือ นมสดกล่อง บะหมี่สำเร็จรูป ขนมปัง

3.2 การเลือกตราสินค้า (Brand Choice) ตัวอย่างถ้าผู้บริโภคเลือกนมสดกล่องจะเลือกยี่ห้อโฟร์โมสต์ มะลิ ฯลฯ

3.3 การเลือกผู้ขาย (Dealer Choice) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกจากห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าใกล้บ้าน

3.4 การเลือกเวลาในการซื้อ (Purchase Timing) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกเวลาเข้ากลางวัน หรือเย็น ในการซื้อนมสดกล่อง

3.5 การเลือกปริมาณการซื้อ (Purchase Amount) ตัวอย่างผู้บริโภคจะเลือกว่าจะซื้อหนึ่งกล่อง ครึ่งโหล หรือหนึ่งโหล

นักการตลาดจะใช้หลักการ 4 P ในการดำเนินการ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)
2. ราคา (Price)
3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)
4. การจัดจำหน่าย (Place)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ บริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ มีมูลค่า ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ต้องพยามคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

1.1 ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation)

1.2 พิจารณาองค์ประกอบ (คุณสมบัติ) ของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เช่น ประโยชน์พื้นฐาน รูปร่าง ลักษณะ คุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ตราผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

1.3 การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัทเพื่อแสดงตำแหน่งที่แตกต่างและมีคุณค่าในจิตใจของลูกค้าเป้าหมาย

1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะใหม่และปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาคือต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าผลิตภัณฑ์ กับราคาผลิตภัณฑ์นั้น ถ้ามูลค่าสูงกว่าราคา เขาก็จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึง

2.1 การยอมรับของลูกค้าในมูลค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าราคาผลิตภัณฑ์นั้น

2.2 ต้นทุนผลิตภัณฑ์และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.3 การแข่งขัน

2.4 ปัจจัยอื่นๆ

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายทำการขาย และการติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อ เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประการซึ่งอาจเลือกใช้การโฆษณา การประชาสัมพันธ์

4. การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรมใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่เป้าหมายก็คือ สถาบันการตลาด ส่วนกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังผลิตภัณฑ์ และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญเสริม (2545) ได้ทำการศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอกาญจนวนิพนธ์ จังหวัดเพชรบุรี มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของผ้าและเครื่องนุ่งห่มชาวไทยทรงดำ (2) ศึกษาความเชื่อ พิธีกรรม ที่เกี่ยวกับผ้าและเครื่องนุ่งห่ม (3) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ สี ลวดลายผ้า เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ที่ทำด้วยผ้า ผลการศึกษาพบว่าชาวไทยทรงดำที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ตั้งแต่สมัย กรุงธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น การเรียกชื่อกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในเวียดนามและลาวว่า “ไทดำ” หรือ “ผู้ไทดำ” เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมีชื่อเรียกว่า “ลาวโซ่ง” หรือ “ไทยทรงดำ” มีการสืบทอดการทอผ้าจากบรรพบุรุษในสิบสองจุไทย โดยค้นพบหลักฐานผ้าที่ทอด้วยเส้นใยจากฝ้ายและไหมตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั่นฝ้ายของชาวไทยทรงดำ ที่ตำบลหนองปรัง อำเภอกาญจนวนิพนธ์ จังหวัดเพชรบุรี ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับผ้าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ด้านความเชื่อ พิธีกรรม ที่เกี่ยวกับผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อตั้งแต่ขั้นตอนการปลูกหม่อน และอุปกรณ์ทอผ้า โดยมีการทำพิธีกรรมสู่ขวัญต้นหม่อนเพื่อให้ได้ผลผลิตสมความมุ่งหมาย ทั้งยังสร้างอุปายในลักษณะข้อห้าม เพื่อรักษาอุปกรณ์ทอผ้าให้มีความคงทน สำหรับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำสีย้อมผ้า พบว่าชาวไทยทรงดำใช้สีครามเข้มเป็นสีหลัก ซึ่งแสดง

ถึงความเศร้าโศก อ่างว้าง เดียวดาย ที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน ส่วนขณะที่ย้อมผ้าต้องมีจิตใจมุ่งมั่นจึงจะย้อมสีได้ดี ด้านความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับลายผ้า เป็นความเชื่อที่เกิดจากตำนานเรื่องเล่า จินตนาการ ศาสนา ลักษณะรูปร่าง ตามลวดลายต่างๆ ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้า เป็นความเชื่อที่สร้างข้อห้ามเพื่อรักษาผ้าให้อยู่ในสภาพที่ดีและคงทน

สำหรับรูปแบบผ้าและเครื่องนุ่งห่มแบ่งแยกเป็นของผู้ชาย ผู้หญิง และเด็ก โดยมีลักษณะการใช้ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรม ส่วนการใช้สีแบ่งออกเป็น 2 วรรณะ คือ วรรณะร้อน แสดงถึงอารมณ์กระฉับกระเฉง ความรื่นเริง และความขัดแย้ง ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม สีแดง และสีแดงเลือดหมู วรรณะเย็น แสดงถึง ความเศร้าโศก อ่างว้าง และเดียวดาย ได้แก่ สีเขียว และสีคราม การผลิตผ้าและเครื่องนุ่งห่มขึ้นอยู่กับช่างทอผ้าว่าอยู่ในสภาวะหรือสถานการณ์ใด สีของผ้าก็จะแสดงอารมณ์ออกมาทางผืนผ้า นั้น ส่วนลวดลายมีการประดิษฐ์ด้วยวิธีการทอ ปัก ปะ และขีด มีชื่อ และลักษณะรูปร่างที่สื่อความหมาย สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวไทยทรงดำ จำนวน 5 ลาย คือ ลายพันธุ์พุกชา ลายสัตว์ ลายเครื่องมือเครื่องใช้ ลายสถานที่และสิ่งของ และลายเบ็ดเตล็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม ใช้แนวความคิดท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสภาพวัฒนธรรมประเพณีของแหล่งกำเนิดงานศิลปวัฒนธรรม และต้องศึกษาองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้การสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีตนานจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมท้องถิ่น เพราะสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในอดีตเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้กลุ่มชนชาวไทยทรงดำ สร้างบ้านเรือน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อตอบสนองต่อชีวิตประจำวันที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงขึ้นทุกวันโดยยึดถือวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาถึงรายละเอียดของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้น หรือแต่ละประเภทโดยแยกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. **วัตถุประสงค์ (Purpose)** งานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละที่นั้น ล้วนมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำขึ้นมาเพื่ออะไร ซึ่งแต่ละรูปแบบวัตถุประสงค์ของผลิตภัณฑ์ที่นำไปใช้มีความแตกต่างกันโดยมีคติความเชื่อในวัฒนธรรมเดิมทั้งสิ้น

2. **แหล่งกำเนิด (Origin)** หมายถึง แหล่งที่ผลิต ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรในอดีต จึงต้องมีการออกพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลตรงนั้น ข้อมูลส่วนใหญ่จะได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม ซึ่งชาวบ้านเองมักจะได้รับบอกเล่าจดจำสืบต่อกันมา จากแหล่งกำเนิดดั้งเดิมที่แท้จริง ทำให้ทราบ

ถึงแนวคิดต่างๆ ในด้านการออกแบบที่มาของลวดลายได้อย่างลึกซึ้ง หรืออาจมองเห็นถึงวิวัฒนาการ ความเป็นมาต่างๆ ของการสร้างสรรค์งานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย

3. วัตถุดิบ (Raw Material) วัตถุดิบที่ถูกนำมาใช้ในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตาม สภาพภูมิอากาศ เช่น ดิน ไม้ เส้นใยต่างๆ เป็นต้น วัตถุดิบเมื่อนำมาใช้งานมักจะนำมาผสมผสานกับ วัสดุอื่นๆ เพื่อให้ใช้งานได้ตามความต้องการนั้นๆ บางที่นำไปใช้สร้างสรรค์งานผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ พื้นบ้านหลายๆ ชนิด ไม่สามารถนำไปใช้โดยตรงได้ จึงต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนหรือแปรสภาพ ก่อนหรือต้องมีการผสมกับส่วนผสมอื่นๆ ก่อนที่จะนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ

4. เทคนิค วิธีการ (Technique and Process) เทคนิค วิธีการหมายถึง ขั้นตอนและ กรรมวิธีในการผลิตงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตั้งแต่นำเอาวัตถุดิบพร้อมที่จะนำมาผ่านขั้นตอนและวิธีการ สร้างสรรค์ได้

5. เครื่องมืออุปกรณ์ (Tool and Equipment) เครื่องมือที่นำมาใช้และเกี่ยวข้องกับ ขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ในการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจะมีเครื่องมือที่นำมาใช้แตกต่างกัน ออกไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับแต่ละขั้นตอน

6. ลักษณะรูปร่าง (Form) ในงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่ เช่น รูปแบบลวดลายของ ชาวไทยทรงดำหรือ ลาวโซ่งในพื้นที่ที่แตกต่างกันในจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีลักษณะ รูปร่างของลวดลายที่แตกต่างกัน เกิดจากสภาพแวดล้อมแต่ละท้องถิ่น

7. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างในงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ หมายถึง ส่วนที่ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการยึดหรือทำให้ส่วนต่างๆ นั้นคงรูปอยู่ได้ ทำให้เกิดความแข็งแรง ซึ่งในแต่ละ พื้นที่ไม่เหมือนกันแล้วแต่วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมา

8. คติความเชื่อ (Spirit) งานศิลปหัตถกรรม งานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและเครื่องใช้พื้นบ้านบาง ประเภทสวนใหญ่แฝงไว้ด้วยคติความเชื่อ นอกเหนือจากประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักที่มี อยู่ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผ้าของบางท้องถิ่น การใช้ลายขีด มักนิยมนำมาใช้กับส่วนบนของ ร่างกายโดยเฉพาะถือกันว่าลายขีดนี้เป็นของสูง ถ้าไปใช้กับส่วนล่างของร่างกายจะไม่เป็นมงคลต่อผู้ใช้ จึงนิยมใช้ลายขีดทำหมอนหนุนศีรษะ เรียกว่าหมอนขีด เสื้อฮีของชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งใช้ได้ทั้ง สองด้านในงานมงคลจะใช้ด้านที่มีลวดลายน้อยในงานศพจะใช้ด้านที่มีลวดลายมาก เป็นคติความเชื่อ' ในการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง ในตำบลดอนมะเกลือ จังหวัด สุพรรณบุรี ได้ทำกรอบแนวคิดการศึกษาเชิงวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมาพัฒนาใช้เพื่อให้เกิด

ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ใช้เทคนิควิธีการจากกลุ่มชุมชนท้องถิ่นรูปทรงที่ ออกแบบให้ใช้กับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันในสังคมเมืองเพื่อเป็นการเผยแพร่ และเป็นการสืบทอด วัฒนธรรมเดิมกับปัจจุบันให้สอดคล้องกัน ซึ่งเดิมวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำมีความมั่นคง อยู่เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ของใช้ ของที่ระลึกยังมีความเชื่อวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่มาก จึงไม่ค่อยมีใคร นำมาใช้ตกแต่งได้มากเท่าผลิตภัณฑ์จากลาวอื่นๆ และจากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีของ มารุต (2542) สามารถนำแนวการศึกษาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์มาใช้ เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากแนวคิด วัฒนธรรมไทยทรงดำเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังที่ วิบูลย์ (2532) ได้ให้ แนวทางที่จะให้งานศิลปหัตถกรรมสามารถดำรงอยู่ได้ และเป็นการสืบทอด พื้นฟูศิลปหัตถกรรม ดั้งเดิมไม่ให้เกิดการสูญหายรวมทั้งเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่นโดยการ ส่งเสริมและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมให้กลายเป็นสินค้าในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดย การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่โดยนำเอาแนวความคิดผสมผสานกันให้ได้ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. พยายามเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นให้มากที่สุด ในกรณีงานวิจัยนี้วัสดุในท้องถิ่นที่ทำกันอยู่ มีค่าใช้จ่ายสูง ไม่คุ้มทุนในการทำ จึงใช้วัสดุจากที่อื่นที่มีราคาถูกกว่า และเข้ากับวัตถุประสงค์ของการ ใช้งานได้ดี
2. ผลงานที่ผลิตจะต้องแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น งานวิจัยได้ใช้ลวดลาย และสี ของเดิมมาพัฒนาปรับให้เข้ากับประโยชน์ใช้สอยในการใช้งานโดยให้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ผลิต
3. พยายามใช้แรงงานด้านหัตถกรรมให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ คงอยู่ตลอดไปและเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมอีกทางหนึ่งด้วย
4. ให้ขนาดและน้ำหนักของผลิตภัณฑ์สามารถนำไปได้สะดวกและไม่เสียหายง่าย ผู้ออกแบบจึงต้องคำนึงถึงเรื่องสีด้วย
5. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น มีความละเอียดประณีตสวยงามและแฝงไว้ด้วยประโยชน์ใช้ สอยโดยมีระบบย่อยที่มาจับเคลื่อนสินค้า คือ ความคิดเห็นของผู้บริโภค รูปทรง และเทคนิควิธีการ
6. ประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่เสมอโดยยังคงต้องรักษา ค่าโครงสร้าง วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเดิมอยู่บ้าง

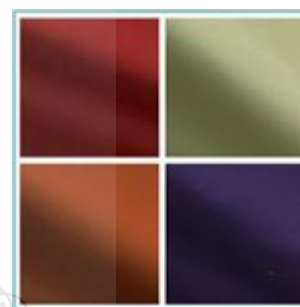

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. วัสดุ

- 1.1 ผ้าไหม หรือชนิดผ้าอื่นๆ สำหรับใช้ในการตัดเย็บผลิตภัณฑ์
- 1.2 ผ้าที่ใช้ปักลาย
- 1.3 ด้ายปัก ใช้สำหรับปักลาย
- 1.4 ด้ายเย็บผ้า สีต่าง ๆ
- 1.5 ผ้ากาว

ภาพที่ 47 วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บ

2. เครื่องมือ เครื่องใช้

- 2.1 จักรเย็บผ้า / จักรพั่นริม
- 2.2 เตารีด
- 2.3 กรรไกรตัดผ้า
- 2.4 กระดาษสร้างแบบ
- 2.5 ไม้บรรทัดยาว (24 นิ้ว)
- 2.6 ไม้บรรทัด (12 นิ้ว)
- 2.7 ลูกกลิ้ง
- 2.8 กระดาษกดรอย (อาบเทียน)
- 2.9 ดินสอ, ยางลบ
- 2.10 เข็มเย็บมือ
- 2.11 เข็มหมุด

ภาพที่ 48 อุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเย็บ

ภาพที่ 49 จักรเย็บผ้าแบบกระเป่าหิ้ว

วิธีการ

ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสตรี

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วย โดยนำรูปแบบงานตัดต่อผ้า และ การปัก ตกแต่งลวดลาย มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่กำหนดไว้จำนวน 3 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้ามาใช้ออกแบบตกแต่ง
ชื่อผลงาน “ ดอกจันทร์ล้อม ”

รูปแบบที่ 2. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่ง
ชื่อผลงาน “ เปี้ยวแปด ทู อิน วัน ”

รูปแบบที่ 3. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
มาใช้ออกแบบตกแต่ง ชื่อผลงาน “ ลายดอกโชนง ”

โดยมีขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับเบื้องต้นของการออกแบบ การออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย โดยนำผลการศึกษาภูมิ ปัญญาด้านศิลปะของงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลาย ของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือ ลาว โชนง ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ บ้านดอนมะนาว หมู่ที่ 2 ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี เรียนรู้วิธีการตามลำดับขั้น และพัฒนาทักษะจากการฝึกปฏิบัติ
2. ศึกษาผลิตภัณฑ์เดิมที่ ใช้อยู่ในปัจจุบันและผลิตภัณฑ์ที่ใกล้เคียง
3. ศึกษาข้อมูลสัดส่วนที่เหมาะสมกับคนไทยและการ ออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัด ต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจาก ประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญใน ด้านต่างๆ เพื่อใช้สนับสนุนการออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย
6. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาการออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย ทำการออกแบบร่าง (Sketch Design) และนำเสนอพร้อมรับการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้าน ต่างๆ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รับความเห็นชอบ
7. สรุบบแบบและขนาด มิติแบบต่างๆ พร้อมเขียนแบบ เพื่อการผลิต
8. ตัดเย็บผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
9. นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สร้างและพัฒนาขึ้น ไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ
10. นำผลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมในการออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาด้านศิลปะของงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย ของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง

ด้านศิลปะของงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลาย ของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ บ้านดอนมะนาว หมู่ที่ 2 ตำบลอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเรียนรู้วิธีการตามลำดับขั้น และพัฒนาทักษะจากการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการตัดต่อผ้า และการปักลวดลาย โดยการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มซึ่งลวดลายนี้ มีความประณีตละเอียดอ่อน ในงานฝีมือมาก และปัจจุบันนี้ ลวดลายได้เปลี่ยนหรือถูกดัดแปลงไปตามยุคตามสมัย จึงไม่หลงเหลือลวดลายคงเดิมอยู่ ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะสืบทอดอนุรักษ์ ภูมิปัญญาของกลุ่มชาวไทยทรงดำไว้คงอยู่ เพื่อรักษาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้ต่อไป

การตัดต่อผ้าเป็นลวดลายของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง ที่ได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญามาเป็นเวลายาวนาน เป็นงานที่มีความละเอียดประณีต ต้องใช้ความอดทนสูงในการตัดต่อลายจนได้สีสันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่แสดงความเป็นไทยทรงดำ ผ้าที่ใช้มีทั้งผ้าฝ้ายทอมือ และผ้าไหม

ศิลปะการตัดต่อผ้าของชาวไทยทรงดำมีลักษณะเด่น ที่เห็นแตกต่าง โดยการใส่กระจกตกแต่งและมีการปักให้ใช้ได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง งานตัดต่อผ้าที่เกิดจินตนาการของชาวไทยทรงดำที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมีการเรียกชื่อตามลักษณะที่จินตนาการจากลวดลายที่ปรากฏได้แก่ (ขวัญยืน, 2554)

ภาพที่ 50 : ลายดอกจันทร์ล้อมชาวไทยทรงดำเรียกว่า บัจันล้อม

ภาพที่ 51 : ลายดอกจันทร์ ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บัจัน

ภาพที่ 52 : ลายขาวดอกบัว ชาวไทยทรงดำเรียกว่า ชาวบับัว

ภาพที่ 53 : ลายดอกเต้า ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่เต้า

ภาพที่ 54 : ลายจันทร์ษาแหลม ชาวไทยทรงดำเรียกว่า บ่แหลม

ภาพที่ 55 : ลายดอกทำไม้เสร็จไม้สั้น ชาวไทยทรงดำเรียกว่า เบาะบ่แล้ว

ภาพที่ 56 : ลายดอกมะลิ ชาวไทยทรงดำเรียกว่า ป่มะลี

การปักตกแต่งลวดลายของชุมชนชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง ที่ได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญา มี 2 รูปแบบ ได้แก่ ลายดอกเปี้ยวโปง และ ลายดอกเปี้ยวแปด มีเทคนิคและวิธีการทำดังนี้

เทคนิคการปักลายที่ 1: ลายดอกเปี้ยวโปง

วิธีทำ

1. นำไม้บรรทัดที่มีรูวงกลม ชีตส่วนที่เป็นดอกและเส้นตรง เป็นส่วนของก้าน (ดังภาพที่ 57)

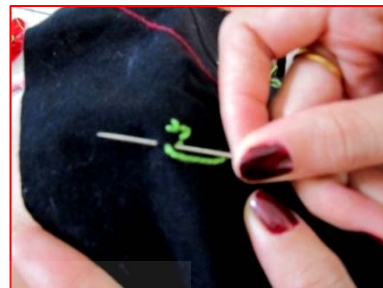
ภาพที่ 57: การปักลายดอกเปี้ยวโปง (ขั้นที่ 1)

2. นำเข็มที่ใส่ด้ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาเย็บโดยใช้เข็มปักด้านล้าง (ไม่ผูกปม) แล้วปักขึ้นทางด้านบนหรือด้านที่จะทำลาย แล้วปักจากด้านล่างเฉียงขึ้นด้านบน จากนั้นปักต่อลายไปเรื่อยๆ จนได้เป็นก้าน (ดังภาพที่ 58)

ภาพที่ 58: การปักลายดอกเปี้ยวโปง (ขั้นที่ 2)

3. จากนั้นให้ปักเข็มข้างที่เดิมเพื่อที่จะเอาเข็มสอดไปตามลายของก้านเพื่อที่จะเก็บด้ายโดยไม่ต้องผูกปมเพื่อความสวยงาม (ดังภาพที่ 59)

ภาพที่ 59: การปักลายดอกเป็ยวโปง (ขั้นที่ 3)

4. จากนั้นถึงส่วนที่ทำดอก หรือส่วนที่เริ่มโค้งก้นหอย โดยให้ทำต่อจากก้านไปเรื่อยๆ จนเป็นรูปวงกลมหรือลายชดหอยโดยที่ไม่มีรอยต่อของด้าย (ดังภาพที่ 60)

ภาพที่ 60: การปักลายดอกเป็ยวโปง (ขั้นที่ 4)

5. ขั้นตอนสุดท้าย ปักตามลายไปเรื่อยๆ ตามที่วาดภาพไว้ข้างต้นและสลับสีหรือไล่ตามโทนสีที่ต้องการ (ดังภาพที่ 61)

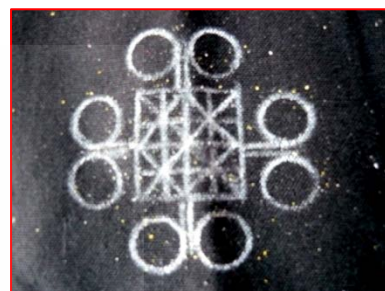
ภาพที่ 61: การปักลายดอกเป็ยวโปง (ขั้นที่ 5)

หมายเหตุ : การเริ่มต้นการทำดอกเริ่มจากข้างในมาออกมาด้านนอกไม่ใช้การผูกปมด้าย เพื่อใช้ทั้งสองด้านและความสวยงาม ส่วนการเก็บปลายด้ายใกล้จะหมดเราจะสอดด้ายย้อนกลับด้านหลัง

เทคนิคการปักลายที่ 2: ลายดอกเป็ยวแปด

วิธีทำ

1. วาดลายแบบของดอกเป็ยวแปด (ดังภาพที่ 62)

ภาพที่ 62: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 1)

2. ปักไหมปักลงในช่องสี่เหลี่ยมที่แบ่งไว้โดยปักจากส่วนที่เล็กที่สุดไปหาส่วนที่ใหญ่ที่สุด (ดังภาพที่ 63)

ภาพที่ 63: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 2)

3. ใช้ไหมปักต่างสีปักลงในช่องสี่เหลี่ยมปักให้ครบทุกช่อง (ดังภาพที่ 64)

ภาพที่ 64: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 3)

4. ปักลายกันหอยโดยใช้วิธีการปักที่ปักจะต้องปัก
จากตรงกลางของกันหอยปักให้เป็นวงกลมกันหอย
(ดังภาพที่ 65)

ภาพที่ 65: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 4)

5. ปักลายกันหอยโดยใช้ไหมปักต่างสีปักให้ครบทุกดอก
สลับกัน (ดังภาพที่ 66)

ภาพที่ 66: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 5)

6. ภาพสำเร็จจากการปักดอกเป็ยวแปด (ดังภาพที่ 67)

ภาพที่ 67: การปักลายดอกเป็ยวแปด (ขั้นที่ 6)

การออกแบบและตัดเย็บผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี

การออกแบบและตัดเย็บผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี โดยนำรูปแบบงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่ง ลวดลาย ที่ศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่กำหนดไว้ จำนวน 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้ามาใช้ออกแบบตกแต่ง ชื่อผลงาน “ดอกจันทร์ล้อม”

ภาพที่ 68 ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีที่นำงานตัดต่อผ้ามาใช้ออกแบบตกแต่ง ชื่อผลงาน “ดอกจันทร์ล้อม”

รูปแบบที่ 2. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่ง
ชื่อผลงาน “ เปียวแปด ทู อิน วัน ”

ภาพที่ 69 ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่ง
ชื่อผลงาน “ เปียวแปด ทู อิน วัน ”

รูปแบบที่ 3. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบ ตกแต่ง

ชื่อผลงาน “ลายดอกโชนง”

ภาพที่ 70 ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบ ตกแต่ง ชื่อผลงาน “ลายดอกโชนง”

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วย โดยนำรูปแบบงานตัดต่อผ้า และการปักตกแต่งลวดลาย มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่กำหนดไว้จำนวน 3 รูปแบบ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความสอดคล้อง IOC จาก ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม จากงานตัดเย็บเสื้อสำเร็จรูปสตรี โดยนำรูปแบบงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลายเป็นต้นแบบ สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน โดยวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

- (1) ตรวจสอบแบบประเมินที่ผ่านการประเมินให้ครบถ้วน สมบูรณ์
- (2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
- (3) หลังจากตรวจสอบแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์และประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรี โดยนำรูปแบบงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต ที่แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ทำเป็นรายด้าน และภาพรวมทุกด้าน นำเสนอ ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการ วิเคราะห์ดังนี้ (ธีรยุทธ, 2543)

4.50-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับมาก
2.50-3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมที่ระดับต้อง ปรับปรุง

ผลและวิจารณ์

ผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย : สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ด้านประโยชน์ใช้สอยของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้า

และการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ

รายการประเมิน	รูปแบบที่ 1 (N=9)			รูปแบบที่ 2 (N=9)			รูปแบบที่ 3 (N=9)		
	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล
ด้านประโยชน์ใช้สอย									
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	3.92	0.29	มาก	4.17	0.39	มาก	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่	4.00	0.00	มาก	4.42	0.52	มาก	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษา / การทำความสะอาด	3.67	0.65	มาก	4.17	0.39	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด
4. มีความสะดวกในการสวมใส่ / จัดเก็บ	3.75	0.75	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
5. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์	4.10	0.70	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด	4.83	0.39	มากที่สุด
6. วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม	3.92	0.90	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด	4.92	0.29	มากที่สุด
ผลรวม	3.89	0.83	มาก	4.43	0.70	มาก	4.85	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงผลการศึกษาด้านประโยชน์ใช้สอยของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 ท่าน พบว่า รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.85, S.D. = 0.67 มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงาม

1. วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายและเหมาะสมสวยงาม	4.33	1.00	มาก	4.83	0.39	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิต	4.25	0.58	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด	4.92	0.29	มากที่สุด
ผลรวม	4.30	0.82	มาก	4.35	0.66	มากที่สุด	4.96	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงผลการศึกษา**ด้านขั้นตอนการผลิต**ของการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 ท่าน พบว่า รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.85, S.D. = 0.67 มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงาม รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.73, S.D. = 0.43 มีความเหมาะสมมากที่สุด และด้านขั้นตอนการผลิต รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.96, S.D. = 0.38 มีความเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 4 สรุปผลการประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ ในด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต

รายการประเมิน	รูปแบบที่ 1 (N=9)			รูปแบบที่ 2 (N=9)			รูปแบบที่ 3 (N=9)		
	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล
ด้านประโยชน์ใช้สอย	3.89	0.83	มาก	4.43	0.70	มาก	4.85	0.67	มากที่สุด
ด้านความสวยงาม	3.98	0.60	มาก	4.35	0.66	มาก	4.85	0.67	มากที่สุด
ด้านขั้นตอนการผลิต	4.30	0.82	มาก	4.35	0.66	มากที่สุด	4.96	0.38	มากที่สุด
ภาพรวม	3.99	0.76	มาก	4.44	0.67	มาก	4.82	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ซึ่งแสดงผลสรุปการศึกษาการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ ในด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน เพื่อสรุปผลในภาพรวมในแต่ละด้าน พบว่า รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทั้ง 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้านเท่ากับ 4.85 , 4.85 และ 4.96 ตามลำดับ

วิจารณ์

การประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ จากการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ โดยจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต สามารถอภิปรายผลได้ว่า จากการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรี ด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย ทั้ง 3 รูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมทางด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต ของผลิตภัณฑ์ ผลสรุปการประเมินในภาพรวม พบว่า เสื้อสำเร็จรูปสตรีรูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากมีรูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่ และวัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม ด้านความสวยงาม มีลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะ มีการใช้วัสดุ และการประดับตกแต่ง สีเส้นและลวดลายมีความสวยงาม ซึ่งสอดคล้อง กับนวนลน้อย (2542) และ ฉัตยาพร (2545) ในการประเมินงานออกแบบผลิตภัณฑ์ด้านประโยชน์ใช้สอย ต้องพิจารณาจากความเหมาะสมของวัสดุกับรูปแบบการใช้งาน ความประณีตในการผลิตและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย ผลิตภัณฑ์นั้นถือว่ามีประโยชน์ใช้สอยดี ส่วนในด้านความสวยงาม ควรพิจารณาจาก ความสวยงามในการจัดองค์ประกอบ ความมีเอกลักษณ์น่าสนใจ มีคุณค่าและมีความเหมาะสมตามลักษณะประเภทของงาน ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจ ความสวยงามจะเกิดมาจากสิ่งสองสิ่งด้วยกันคือ รูปร่างและสี ด้านขั้นตอนการผลิตมีการใช้วัสดุที่สามารถหาได้ง่าย และเหมาะสมสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเสริฐ (2531) ที่กล่าวไว้ว่า แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรและวัสดุของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นและจุดประสงค์ในการสร้างรุ่นต่อมา อาจเปลี่ยนเป็นสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อาจพัฒนาตัดแปลงไปบ้างเพื่อความเหมาะสมตามสภาพการณ์ แต่รูปลักษณะส่วนใหญ่ยังคงแสดงให้เห็นบุคลิก ลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติหรือท้องถิ่นอย่างเด่นชัด

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมศิลปากร. เสถียรโกเศศ 2509. เล่าเรื่องในไตรภูมิ ของเสถียรโกเศศ กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

ฉัตยาพร เสมอใจ. 2545. การตลาดธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท.

นวนน้อย บุญวงศ์, 2542. หลักการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเสริม ตินตะสุวรรณ. 2545. ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเสริฐ ศีลรัตน์. 2531. ความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พระเทพเวที. 2532. การศึกษาที่สากลบนรากฐานแห่งภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

พระบริหารเทพธานี. 2541. พงศวดารชาติไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์ ศิลปาบรรณาการ.

มารุต อัมรานนท์. 2542. ศิลปะพื้นบ้านหัตถกรรม. ศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ 2, ฉบับที่ 2 (ม.ค.- มิ.ย.) หน้า 64-84.

ยุทธพงษ์ สืบศักดิ์วงศ์. 2548. เพลง ดนตรี ปริศนา ผ้าทอ ภูมิปัญญาด้านการละเล่นและการช่าง. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532. พจนานุกรมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด,

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2539. ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา.

สุนันท์ อุดมเวช. 2537. เล่าขานตำนานผ้าไหมในเวียดนาม. **ดิเอิร์ธ 2000**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 เดือน
เมษายน. หน้า 50–65.

สุมาลย์ โทมัส. 2525. **ผ้าพื้นเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2546. **การตลาดบริการ**. กรุงเทพฯ: บริษัทเพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

Doak, Carol, 1994. **Easy Machine Paper Piecing**. Thai Patchwork Place.

Greider Bradkin, Cheryl, 1990. **Basic Seminole Patchwork**. Leone Publications.

Hargrave, Harriet, 1990. **Heirloom Machine Quilting**. C&T Publishing.

Tina Ealovega. 1995. **Discover Patchwork**. Great Britain. Consumer Books Limited.

ภาคผนวก

แบบประเมิน (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

การออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรี ด้วยการนำศิลปะงานตัดต่อผ้า และ การปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ในการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรี มีจำนวน 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

- รูปแบบที่ 1. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้ามาใช้ออกแบบตกแต่ง ชื่อผลงาน “ดอกจันทร์ล้อม”
- รูปแบบที่ 2. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่ง ชื่อผลงาน “เปียวแปด ทู อิน วัน”
- รูปแบบที่ 3. ผลิตภัณฑ์เสื้อสตรี ที่นำงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย มาใช้ออกแบบตกแต่งชื่อผลงาน “ลายดอกโข่ง”

การประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลาย จำนวน 3 รูปแบบ มีเกณฑ์พิจารณา 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย
2. ด้านความสวยงาม
3. ด้านขั้นตอนการผลิต

ระดับการพิจารณาความเหมาะสมมี 5 ระดับ และแต่ละระดับมีความหมาย

ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมที่ระดับต้องปรับปรุง

รูปแบบที่ 1 “ดอกจันทร์ล้อม”

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษา / การทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่ / จัดเก็บ					
5. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์					
6. วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม					
ผลรวม					
ด้านความสวยงาม					
1. ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะ					
2. สามารถนำลวดลายมาใช้ในการจัดวางได้อย่างเหมาะสม					
3. ความพึงพอใจในวัสดุ และการประดับตกแต่ง					
4. สีเส้นและลวดลายมีความสวยงาม					
5. ความพึงพอใจในรูปแบบโดยรวม					
ผลรวม					
ด้านขั้นตอนการผลิต					
1. วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายและเหมาะสมสวยงาม					
2. รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิต					
ผลรวม					
ผลรวมทั้ง 3 ด้าน					

รูปแบบที่ 2 “เปี้ยวแปด ทู อิน วัน”

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษา / การทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่ / จัดเก็บ					
5. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์					
6. วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม					
ผลรวม					
ด้านความสวยงาม					
1. ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะ					
2. สามารถนำลวดลายมาใช้ในการจัดวางได้อย่างเหมาะสม					
3. ความพึงพอใจในวัสดุ และการประดับตกแต่ง					
4. สีเส้นและลวดลายมีความสวยงาม					
5. ความพึงพอใจในรูปแบบโดยรวม					
ผลรวม					
ด้านขั้นตอนการผลิต					
1. วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายและเหมาะสมสวยงาม					
2. รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิต					
ผลรวม					
ผลรวมทั้ง 3 ด้าน					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษา / การทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่ / จัดเก็บ					
5. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์					
6. วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม					
ผลรวม					
ด้านความสวยงาม					
1. ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะ					
2. สามารถนำลวดลายมาใช้ในการจัดวางได้อย่างเหมาะสม					
3. ความพึงพอใจในวัสดุ และการประดับตกแต่ง					
4. สีเส้นและลวดลายมีความสวยงาม					
5. ความพึงพอใจในรูปแบบโดยรวม					
ผลรวม					
ด้านขั้นตอนการผลิต					
1. วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายและเหมาะสมสวยงาม					
2. รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิต					
ผลรวม					
ผลรวมทั้ง 3 ด้าน					